

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)
«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____
«__» _____ 20__ р.

ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ
(З РОЗРОБКОЮ КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРОФІЛЬНОЇ
ШКОЛИ)

Кваліфікаційна робота
студента групи АЗЛМ-22
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014.021 Середня
освіта (Мова і література
(англійська))
Баженова Богдана Руслановича

Керівник кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри англійської
філології
Малоіван Марина Вікторівна

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS __ Кількість балів __

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Баженов Богдан Русланович, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІЗНАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВУ.....	8
1.1. Еволюція та розбудова основних понять і теоретичних підходів до персуазивності.....	8
1.2. Дослідження впливу політичного дискурсу на суспільну думку.....	18
1.3. Особливості технологій персуазивності в політичному дискурсі.....	26
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ...	35
2.1. Лінгвостилістичні особливості реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі.....	35
2.2. Аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі на прикладі виступу Джо Байдена.....	39
2.3. Аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі на прикладі виступу Ріші Сунака.....	45
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ З ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	53
3.1. Розробка комплексу вправ з формування оцінювально-аналітичної та письмової компетентностей учнів профільної школи.....	53
3.2. Розробка комплексу вправ з формування мовленнєвої компетентності учнів профільної школи.....	65
Висновки до розділу 3.....	73

ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	77
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Невичерпна важливість поняття персуазивності та пов'язаних із ним питань прямо виходить як з іманентної потреби існування концепту переконливості у людському житті, так і з динамізму людського суспільства. Зазначена динаміка розвитку людства потребує формування аналогічної тенденції до руху всіх супутніх з ним явищ, до яких і належить вищезазначена персуазивність. Цей концепт дозволяє впливати на особистісну та суспільну думки, а також їх оформлення, оцінку та подальше можливе переосмислення.

Актуальність теми. Дослідження питання персуазивності у контексті політичного дискурсу має подальшу перспективу розробки відповідних освітніх матеріалів і програм, що поглиблюють процес формування політичної свідомості учнів, конкретизує та популяризує розуміння тих чи інших суспільно-політичних механізмів впливу, що, у свою чергу, створить умови для їх виявлення, аналізу, використання та протидії, завдяки чому можна як якісно поліпшити рівень електоральної компетентності, так і забезпечити вищий рівень володіння риторичними навичками серед представників політичних та дипломатичних кіл.

Нарешті, ретельне ознайомлення з концептом персуазивності дозволяє краще розуміти природу політичних лідерів демократичних, авторитарних та тоталітарних країн, що забезпечує теоретичну базу для закріплення відповідних механізмів індивідуального та колективного захисту від тиранічних, популістських та антидержавних кандидатів на державні посади. Вітчизняна та зарубіжна література з досліджуваної теми дозволить теоретично, а у подальшому й практично розглянути ці актуальні проблеми сучасного демократичного суспільства й превентивно їх нейтралізувати. Окрім цього, необхідним є безпосередній розгляд і розкриття провідних технологій персуазивності на прикладі низки політичних виступів, де наочно можна охопити провідні елементи теоретичної бази явища персуазії на

практиці та вивести з результатів спостереження комплекс завдань для профільної школи з покращення розуміння та вміння користуватися вищезазначеними технологіями.

Мета дослідження – виявити функціональну роль та особливості використання технологій персуазивності в політичному дискурсі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні положення та генезис явища персуазивності, провідні дослідження питання у контексті комунікативної сфери.

2. Теоретично охарактеризувати явище персуазивного впливу в межах політичного дискурсу.

3. Дослідити особливості технологій персуазивності у політичному дискурсі.

4. Охарактеризувати лінгвостилістичні особливості реалізацій технологій персуазивності у сучасному політичному виступі.

5. Провести аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації технологій персуазивності в англomовному політичному дискурсі.

6. Сформулювати комплекс завдань для формування оцінювально-аналітичних, мовленнєвих та письмових компетентностей учнів у контексті англomовного політичного дискурсу.

Об'єкт дослідження – технології персуазивності в політичному дискурсі.

Предмет дослідження – особливості розвитку, використання, сприймання та ефективності персуазивних технологій у політичному дискурсі.

Матеріалами дослідження для теоретико-методологічної бази роботи становили праці науковців І. Завальнюк, Л. Мацько, І. Томан, Ф. Бостер, М. Фокс, Г. Лассвел та інших. Використовувалися переклади напрацювань Арістотеля, Квинтіліана та Цицерона, лінгводидактичні роботи та підручники з риторики, енциклопедичні інформаційні онлайн-ресурси, словники. Для отримання практичної інформації аналізувалися занотовані на офіційних урядових сайтах США та Великої Британії публічні виступи провідних

політиків зазначених країн, серед яких є Дж. Байден, Р. Сунак, Б. Джонсон, Дж. Салліван, Дж. Клемерлі тощо.

Методи дослідження. До використаних теоретичних методів дослідження належать аналіз, класифікація та синтез. З емпіричних методів використано спостереження, зіставлення та опис.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для підготовки занять з англійської мови профільної школи з використанням створених завдань з формування необхідних знань, умінь та навичок, пов'язаних із персуазивністю в політичному дискурсі, а також виступають ресурсом для подальших педагогічних, лінгвістичних, політологічних і соціологічних досліджень, пов'язаних з персуазивними технологіями.

Апробація роботи. Кваліфікаційна робота пройшла апробацію 24 листопада 2023-го року у вигляді участі в III-ій Міжнародній науково-практичній конференції «Theoretical and practical aspects of modern scientific research» (м. Сеул, Південна Корея).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Список використаної літератури складається з 60 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІЗНАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВУ

1.1. Еволюція та розбудова основних понять і теоретичних підходів до персуазивності

Дослідження явища персуазії потребує розуміння її тлумачення, етимології та еволюційних кроків у вигляді відповідних досліджень, завдяки яким було сформоване сучасне розуміння форми та змісту поняття персуазивної технології.

Визначення поняття «persuasion» у Кембриджському словнику дозволяє виокремити декілька значень: 1) процес, за якого одна особа переконує іншу, або сама стає цілком переконання; 2) певний набір вірувань, особливо релігійного або політичного характеру; 3) форма промови або письма, де автор використовує аргумент чи емоцію для того, щоб слухач або читач повірив у сказане ним [30].

Іншим загальноприйнятим трактуванням явища персуазії є його тлумачення як процесу, під час якого поведінка або ставлення особи змінюється через мовленнєвий вплив з боку інших людей. Зміна може бути спричинена й іншими факторами: специфіка психологічного стану цілі переконання, вербальні погрози, примус тощо. Важливо затвердити, що комунікативний акт не може бути зведений до умовляння, оскільки не менш популярними та важливими виступають розважальна та інформативна функції [29].

Необхідним для комплексного розуміння поняття персуазивності є його розгляд у історичному зрізі з окремим акцентом на розвиток розуміння явища персуазії, а також виокремлення його структурних елементів, технік тощо.

Попри загальне переконання, що риторика зародилася у Античній Греції, перші докази наявності подібних праць походять з Месопотамії. Збереглися аккадські тексти, серед яких є роботи першої в історії авторки літературних творів Енхедуанни, у яких прослідковуються деякі риторичні принципи, які будуть пізніше відкриті та поширені греками. Наприклад, можна помітити елементи таких явищ як вступ, доказ, завершення, повтор, метонімія, етос, пафос, логос тощо [26].

Стосовно Стародавнього Єгипту, риторика існувала уже за періоду Середнього царства, але її розвиток у цей період рудиментарний, несистемний. Важливою працею з ораторського мистецтва єгиптян є «Повчання Аменемопе», у якому батько вчить сина основам поведінці у суспільстві.

Єгиптяни вважали, що красномовність є вродженою рисою людини, яку можна покращити. Виділяли п'ять канонів красномовства: мовчання, вибір часу, стриманість, чистота мовлення та правдивість. Їх гармонійне поєднання формує етос мовця, що для єгиптян є основним елементом будь-якої промови та стає визначальним фактором її успішності. Відповідно, моральність особистості визначає якість її мовлення.

Мовчання вважалося важливою риторичною тактикою та ознакою моральності людини. Науковець М. Фокс, зазначає, що треба відрізнити цю категорію від пасивності чи квієтизму, оскільки вона є проявом свідомої реакції, а не її приховання чи уникнення. Розуміння вдалого часу вимагало знання моменту, коли можна переривати мовлення іншого власними відповідями. Мовець має скористатися тишею з користю, щоб знайти правильну відповідь та час для її озвучення. Стриманість пояснювали тим, що людина має уникати недоречних слів та реакцій, щоб досягти успіху у спілкуванні. Мовлення має бути ніжним та виваженим, оскільки єгиптяни велику роль надавали словам та їх способом вжитку. Критерій чистоти або точності мовлення давав оратору демонструвати впевненість, обізнаність та непохитність. Утім, найважливішим канонам для єгиптян була правдивість, що була передумовою для ефективного мовлення. По-перше, правдива

промова формує твій власний етос. По-друге, чесна людина переконливіша за нечесну [36].

Основним принципом для єгиптян виступало збереження стабільності, суспільного статусу-кво, правдивість супроводжувалася розумінням та підтримуванням соціальної ієрархії. Акт міжособистісної комунікації вимагав від людини порядності, а в публічній промові – порядності громадянської [39].

Стосовно риторики Стародавнього Китаю, загальними теоретичними матеріалами виступають записані промови китайських царів, що виступали зразком для розвитку риторичної традиції, а також морально-етичні бесіди й висловлювання Конфуція, записані його учнями. Його погляди підтримують ієрархію, він вводить такі концепти як Високе Небо (метафізичне втілення природи та духовного), Сина Неба (імператора, який виступає батьківської фігури для китайських еліт, а ті – батьками аналогічних патріархальних сімейств), жень (гуманність). Тим не менш, ораторське мистецтво у регіоні не мало повного теоретичного обґрунтування та розвивалося стихійно [1].

Фундаментальним періодом для розуміння явища риторики та її подальшої еволюції у європейському контексті є Античність. Під час цієї доби Стародавні Греція та Рим дали значний поштовх розвитку красномовства.

Окремі аспекти красномовства Античної Греції переносилися на міфологічних істот та богів, що пояснювали та доповнювали фізичні явища метафізичними конструкціями. Таким чином, дві богині суперечок Ериди посприяли поділу уявлення про явища суперечки на еристику та діалектику, богиня чаклунства Геката допомагала людям захищати себе у громадських справах, а Калліопа була музою риторики, а також донькою Зевса та Мнемосіни, богині пам'яті, чиє ім'я відповідає розділу риторики про прийоми для кращого запам'ятовування промов для публічного виступу. Вищезазначене свідчить про зв'язок ораторства та міфотворчості [13, с. 21-22].

Передусім, важливим для дослідження питання є ознайомлення з доробком Арістотеля, чий трактат «Риторика» є настільки комплексним та

глибоким, що внесок його праці у ораторській царині вважається надзвичайно високим [49].

У вступі до перекладу трактату Арістотеля «Риторика» 1909-го року, який написав перекладач Р. Джебб, надано релевантну інформацію стосовно генезису риторичного мистецтва. Стверджується, що красномовство у Стародавній Греції належало представникам політичних еліт. Перераховуються Солон, Пісістрат та Клісфен, кожен з яких визначалися своїми сучасниками як обдаровані оратори. Однак, саме затвердження демократії в 510-му році до н. е. є надзвичайно важливим для розвитку «цивільного красномовства».

Автор перекладу розмежовує поняття «eloquence» та «rhetoric», красномовство та ораторське мистецтво, так як батьківщиною першого є Афіни, а другого – Сицилія. Зміна тиранії на демократію спричинило попит на утворення «професійної інструкції для мистецтва слова». Сицилієць Коракс спростив та формалізував мовлення завдяки відкриттю власної школи риторики та укладенням, разом із своїм учнем Тисієм, першого підручника з цієї дисципліни. Йому належить виокремлення в промові вступу, пропозицію, виклад, докази та завершення [25].

Іншим видатним сицилійцем був Горгій, що приніс до Афін доробок попередників та покращив теорію риторики своєю витонченістю промов [20].

Зародження софістів призвело до подальшого розвитку риторики. Руйнування міфологічної дійсності та брак наукових даних про світ спричинили укорінення у цій групі мислителів релятивізму та скептицизму. Категорія істини ставилася під сумнів, а об'єктивність дійсності заперечувалася. Відповідно, істинною думкою була найбільш переконлива, що вело до розвитку міркування (діалектики) та спілкування (риторики).

Риторика розвивалася через її актуальність в демократичному суспільстві Афін та за рахунок декількох шкіл софістів (діалектична, піфагорійська та елеатська). Наслідками їх діяльності стали розвиток знання про мову та мовлення, а також вивищення освіченої частини населення у

суспільстві, що впливало на форму соціуму та місцевих еліт, освіта та ерудованість яких мала значну роль на їх місце в суспільній ієрархії.

Символом давньогрецької риторики вважається Демосфен, що став афінянам відомий як великий та пристрасний оратор, патріот та захисник демократичних принципів, що активно використовував високу патетику та винайшов жанр гнівливих образливих промов, філіпиків. Важливими для риторики він вважав жвавість, активно залучав іронію, етичні антитези, риторичні запитання, пародіювання, дуже любляв використовувати гіперболу та метафору [13, с. 23-35].

Римський оратор Цицерон помітив, що багато мислителів минулого засуджували софістику та риторику Сократа та Платона, через що віддалялися від дослідження цих понять [27, 32, 59].

Погляди Сократа мали значний вплив на ораторське мистецтво. Основною етичною концепцією виступала добродесність, що поєднувала справедливість, благочестя, поміркованість, хоробрість та стриманість. Його основним жанром були усні бесіди, а самого можна було назвати скептиком. Красномовство має піклуватися про душу громадян, а промови мають існувати лише для суспільного блага. Риторика збагатіла через доробок Сократа, оскільки він активно розробляв політичну полеміку та еристику. Провідною ознакою останньої була іронія, де мислитель дотепно спланованими питаннями заганяв співрозмовника у глухий кут, де суперник вимушений був заперечувати власні тези, щоб указати на хибність мислення та скерувати на шлях пошуку правильних відповідей.

Платон стверджував, що у риторичі необхідно володіти глибоким рівнем розуміння об'єкта, який нею обслуговується. Критикувалося поверхнєве розуміння предмету та релятивізм у пізнанні буття. Він звернув увагу на психології аудиторії, яку варто було систематизувати, пізнавати її передумови. Аналітичні ідеї Платона вплинуть на формування наукових методів аналізу та синтезу [13, с. 36-39].

Внесок Арістотеля полягає в подальшій систематизації та заглибленні розуміння риторики як мистецтва, що ставило за мету формування уміння шукати можливі способи переконання інших у різних ситуаціях.

Теорія персуазивності, що постає з праці Арістотеля, була б неповною без звернення уваги на способах переконання, трьох модусів, а також їх функціях під час мовлення.

Логос є аргументом або засобом впливу, що апелює до розуму слухача. У сучасній риториці до нього належать доводи, завдяки яким оратор впливає на аудиторію, щоб отримати їх підтримку.

Етос – це модус, що діє на аудиторію завдяки моральним принципам оратора. Згідно з Арістотелем, слухачі мають вірити, що ритора заслуговує на увагу, що залежить від позитивних етичних якостей мовця. Завдяки цьому елементу персуазії формується довіра до політика. Вважається, що сильний етос може переважити слабкий логос, а сильний логос – недоліки етосу.

Пафос – це модус почуттів, здатність оратора провокувати ті чи інші психоемоційні реакції серед аудиторії, які впливатимуть на її думку. Основними почуттями вважають любов та ненависть, решта – похідні в них.

Таким чином, ефективна промова базується на поєднанні пафосу, етосу та логосу.[8, с. 12-14].

Також виділяють кайрос, модус доречності, за яким оратор має звертати увагу на час та місце час мовлення. Наприклад, дослідник Дж. Поулакос визначав риторику як «мистецтво, яке прагне вловити у слухний момент те, що є доречним, і намагається запропонувати те, що є можливим» [47].

Ораторське мистецтво Стародавнього Риму було більш практичним, лаконічним та чітким, ніж грецьке. Академічне красномовство динамічно розвивалося у Пергамі, Сиракузах, Александрії, Антиохії. Окрему роль відігравало релігійне та політичне красномовство. Яскраво виділялися одразу декілька персонажів римського політикуму: Гай Гракх започаткував традицію виголошувати промову обличчям до плебсу, а Марк Туллій Цицерон запам'ятовувався людству та своїм сучасникам як найвидатніший оратор Риму.

Актуальним для дослідження є те, що з-під пера Цицерона вийшла праця «Про оратора», де розкривається красномовство з його перспективи [5, с. 55-59].

Цицерон дуже любляв використовувати ампліфікацію, етичні антитези, проводити історичні аналогії, персоніфікації, анафори, повтори, риторичні запитання. У праці «Про оратора» формує ідеал ритора, який має служити благородній меті, яка досягається через дотримання чотирьох добродійних ознак у душі – мудрості, мужності, помірності та справедливості. Оратор повинен бути уважним, мати загартовану волю та бездоганну пам'ять. Необхідним є наявність обізнаність у багатьох науках, щоб мовець мав глибоке розуміння природи та міг реалізувати свої риторичні здібності з користю для суспільства [13, с. 46-48].

Уявлення про красномовство поєднувало природну обдарованість, знання та навички, де другі мали визначальну роль. Ефективність промов він пояснював наявністю якісної освіти, а не талантом чи схильністю до мистецтва слова, а сам красномовець має правильно підготувати матеріал до промови, обрати доречне місце для своїх аргументів, а також володіти власним голосом, мімікою та жестами. Згідно з Цицероном, сильні аргументи варто ставити на початку та наприкінці мовлення, а слабші залишати посередині [8, с. 136].

Розвиненим було релігійне красномовство, що проявлялося у побуті та ритуалах. Загарбницька політика римлян вело до збільшення пантеону богів з їх переосмисленням під нове культурне середовище. Релігія упорядковувалася «Анналами» Тіта Лівія, де розкривається історія Риму протягом 700-а років та систематизуються форма, зміст, а також обставини поклоніння [5, с. 52-55].

Марк Фабій Квінтіліан, один з найвідоміших римських риторів, а також автор «Настанови оратору», вірив, що усе довершене будь-яким мистецтвом до бездоганності походить з природніх здібностей людини. Також він говорить, що ораторське мистецтво з'явилося не одразу, не всіх мовців можна пов'язати з ним, оскільки лише ораторське мистецтво формує оратора [50].

Квінтіліан, вважав, що оратору необхідно розвивати моральний аспект особистості, щоб бути гідною особою. Натомість, ораторська майстерність

залежала від витонченості смаку. Обидва принципи становили основу курсу риторики. Також він описав п'ять головних розділів риторики: «знаходження, розташування, словесне вираження, запам'ятовування та проголошення». Так як риторика для Квінтіліана була «наукою говорити витончено», важливу роль відігравав саме третій розділ риторики, який вирізняв справжнього оратора від пересічної особи. Оратор не міг обмежуватися лише «елокуцією», оскільки слово виступало засобом вираження думки. Автором вичерпно розглянуті такі категорії як ясність, тропи, фігури, прикрашання промови тощо [8, с. 137-140].

Середньовічна риторика суттєво відрізнялася від античної. Динамічно розвивалася гомілетика, а Святе Письмо мало абсолютний авторитет на християн. Поки античні ритори виражали свою думку, священники шукали та, вважалося, виражали істину. Тисячоліття ораторство розвивалося стихійно та безсистемно. Нормативні праці починають з'являтися лише наприкінці Середніх віків. Якщо антична риторика мала фокус на промові, середньовічна – на слухачеві. Це виражалось байдужістю до питання композиції виступу, через що кожна окрема сентенція була дієвою, але слабо пов'язаною з іншими.

Видатний гомілет, Аврелій Августин, прекрасно володів риторикою, а його погляди стосовно неї зводилися до декількох важливих моментів:

1. Античне розуміння риторики - корисне, але не обов'язкове, оскільки проповіднику треба розуміти моральний та догматичний аспекти коментування Святого Письма, а решті - зміст церковної літератури;
2. Мудрість важлива для ритора та проповідника; зміст цінніший форми;
3. Красномовно говорити бажано, так як провідні релігійні персоналії теж вмiли гарно продукувати мовлення;
4. Необхідно дотримуватися високого, середнього та низького стилів мовлення, які існують ще з Античності;

5. У гомілеті є натхнення від Святого Духа, що дарувалося святим минулого, а також – від Благодаті Божої для сучасників. Друге слабше за перше, тому у сучасні проповідники, зазвичай, звичайні люди [8, с. 149-151].

Система античних прийомів продовжувала використовуватися, принаймні, до руйнації римської культури, хоча антична риторика не мала серед християн високого морального авторитету, що обмежувало її популярність. Засуджувалися софістика та сікофанство (шантаж), до риторів ставилися насторожено. Утворення гомілетики було завершено папою Григорієм I Двоєсловом, що вивів поняття казуїстики, необхідність адаптувати зміст та форму проповіді під характерні риси аудиторії. Після його смерті ораторство замирає, а його провідні риси доби переходять до Візантійської імперії.

Візантійська риторика наголошувала на покликанні красномовства висловлювати трансцендентне. Правила виступали допоміжними у розумінні ораторства як системи, а основою публічного виступу був «творчий імпульс оратора», продиктований натхненням від Бога. Окрім цього, Гермоген Тарсійський, основоположник риторичної теорії Візантії, не поділяв думку Арістотеля, що риторика – це «прикладна логіка».

Загалом, візантійська риторика базувалася на античній літературі та працях Арістотеля. Їй були притаманні протогімнаσμα, статус, ідея та античне вчення про структуру твору (вступ, виклад та висновки).

Протогімнаσμα – це типи найпростіших форм, наприклад, міркування, ствердження, ганьба, похвала тощо.

Статус – це ситуація, сформована навколо оратора.

Ідея – це якісна сутність змісту, його чистота, ясність, помпезність тощо.

У пізніх етапах розвитку візантійська риторика тяжіла до збільшення класифікацій різновидів риторичного слова. Так, Деметрій Фалернський виокремлював 21 тип епістолярного красномовства, а його наступники – 113. Важливим поняттям у стилістиці візантійців була «шорсткість», навмисна

грубість стилю оратора, що показувала міць та органічність ритора. Проповідь залишалася провідною у літературі та ораторському мистецтві Візантії.

Проповідь була декількох видів. Екзегетика тлумачила містичний зміст Святого писма для інтелектуалів, напучення давало поради та настанови для звичайного населення, а богословські виступи трактувало релігійні тексти та застерігали від єресі [2, с. 56-69].

Основи арабської риторики було закладено у Корані, що був базисом для релігійного та судового красномовства. Вона багата на поетичну форму, містить високу варіативність конструкцій для похвали та осуду іншого, надає перевагу простішим словесно-стилістичним моделям промови, рідко залучає метафори та метонімії [2, с. 74-77].

Під час Відродження зросла роль політичної сфери суспільства, з'являються індивідуалістичні тенденції, поживилася релігійна полеміка, створювалися умови для розвитку дипломатичного, епідектичного, військового та академічного красномовства. Поновлюється інтерес до праць мислителів Античності. У наступні століття риторика науково деградує та перетворюється на прикладні праці з порадами.

У XVIII столітті покращується політичне та судове красномовство, розвивається академічна риторика. З'являються систематизовані праці з риторики, наприклад, Г. Хоума, Х. Блера, Дж. Кемпбелла та інших. На межі XIX-XX століть продовжує швидко розвиватися риторика. Еволюція ЗМІ ускладнює діалогічне мовлення, що популяризує монологічні тексти, які поділяються на три типи, що визначаються їх жанровими та видовими особливостями, а також загальним образом ритора та територіально-професійною ознакою.

Сучасна риторика цікавиться питанням пошуку найефективнішого алгоритму комунікації. Панівне положення займає діалогічне мовлення. Окрім тексту, предметом дослідників стає дискурс, розуміння підтексту, атмосфери акту спілкування, неозвучені очікування тощо. Наука про красномовство стає відгалуженням семіотики, що досліджує знаковий аспект мовленнєвого

процесу. Окремі автори, серед яких є Р. Барт, Х. Перельман та К. Варга, проголошують існування неориторики, або філологічної риторики, що базується на понятті тексту та досліджує його через аналіз.

Дослідники неориторики досліджують шляхи оптимізації структури тексту, його функціонування у різних сферах комунікації, а також пов'язані з ним стилістичні системи. Окрему увагу приділяють практиці усного та писемного спілкування, редагуванню тексту тощо [2, С. 78-88].

Таким чином, чітко вимальовується поступова еволюція та розбудова теоретичної бази, ускладнення та урізноманітнення напрацювань людства, як і їх інтерес, у межах ораторського мистецтва, технологій персуазії та впливу. Спостерігається тенденція до поглиблення уваги науковців до тексту та його структури, лексико-стилістичних та функціональних аспектів мовлення оратора. Попри те, що засади розуміння красномовства європейська цивілізація успадкувала від мислителів доби Античності, відчувається прогрес та концептуальне переосмислення комунікації між мовцем та слухачами упродовж зміни епох та побудови сучасного світу.

1.2. Дослідження впливу політичного дискурсу на суспільну думку

Інтерес мислителів та науковців до категорії впливу політичного дискурсу на формування суспільної думки, виходячи з попередніх даних дослідження, детермінований наявністю попиту усередині соціуму на розуміння та реалізацію факторів успішного публічного виступу. Таким чином, потрібно не тільки розглянути сучасне опрацювання цієї масштабної теми, а й звернутися до праці Арістотеля, яка виступає досі актуальним джерелом базових принципів, на яких будується персуазія оратора.

Перекладач праці Арістотеля Р. Джебб, вказує, що риторика є корисною через здатність навчати, виправляти, наводити та захищати, а докази

поділяються на штучні та нештучні. До перших належать етичні, патетичні та логічні.

Далі, дослідник Р. Джебб підсумовує першу книгу «Риторики» тим, що етичні докази формуються, коли промова породжує певну довіру до мовця з боку аудиторії. Натомість, патетичним є той виступ, що генерує необхідні оратору емоції. Відповідно, логічними є ті аргументи, які демонструють реальну або ймовірну правду за допомогою наявних засобів переконання. Останні бувають дедуктивними, породжені ентимемою або риторичним силогізмом (один із основних засобів риторичного переконання, що впливає з правдоподібності, ознаки, прикладу та доказу), а також індуктивними, створених прикладом або риторичною індукцією [25, с. 23-24].

Виокремлюються дорадча, судова та епідейктична типи промови. Кожна з них має свою мету, часовий параметр та можливий кінцевий результат.

Досить важливого для політика та радника є розуміння дорадчої риторики, ціллю якої є забезпечення користі або уникнення шкоди, тому найважливішим часом виступає майбутнє. Також виділяють п'ять основних тем, якими відповідний оратор має опанувати бездоганно, щоб уміти переконувати та давати якісні поради: законодавство, фінанси, війна та мир, продовольча продукція та охорона держави.

Судова риторика може бути спрямована як на звинувачення, так і на спростування провини, тобто на досягнення справедливості. Такі промови стосуються минулого часу, повинні активно використовувати ентимеми, а також залучати свідчення, серед яких Арістотель виділяє старі та нові. Першими є вироки видатних та відомих людей минулого, а другими є ті, що продукуються релевантними до судового процесу свідками.

Наступним видом красномовства, епідейктичним, називають ту риторичку, що має за мету осуд або вихваляння осіб, явищ, подій тощо. Відповідно, промова обертається навколо таких абстракцій як ганебне та прекрасне. Краса у суспільному контексті ототожнювалася з добродієністю та благом, тобто у дотриманні справедливості, мудрості, мужності, щедрості,

розсудливості тощо. Згідно з вищеописаним та підтвердженим Арістотелем, цей вид промови зосереджений на теперішньому часі, хоча окремі його елементи можуть містити як минуле, так і припущення та прогнози стосовно майбутнього [25, с. 24].

У другій книзі «Риторики» піднімається одразу декілька важливих тем. Стверджується думка, що оратор повинен донести аудиторії факт того, що він володіє і доброзичливістю, і розумом, і чеснотою. Моральне почуття ратора демонструється як таке, що потребує аналізу та розуміння стосовно його природи, передумови та об'єкта, на якого воно спрямоване. Це можуть бути «гнів та лагідність, дружба і ворожнеча, страх і сміливість, сором і безсоромність, вдячність (або прихильність) і невдячність, жалість і обурення, заздрість і наслідування» [25, с. 25].

Окрім цього, Арістотель звертає увагу на те, що оратор має зважати на характер своєї аудиторії під час спроби апелювати до їх прихильності. Тобто, зважати на їх вік, заможність, привілейованість, а також на ті особливості, що супроводжують ту чи іншу суспільну групу. Після цього, мислитель виокремлює загальні класи аргументів, які можуть бути використані до будь-якої спеціальної передумови, похідної від спеціальної галузі знання. Таким чином, виокремлюються наступні категорії: можливого та неможливого, фактів минулого та майбутнього, ступеню, а також ампліфікації та депрекації.

Важливо відзначити, що усі галузі риторики поєднані використанням прикладу та ентимеми. Стосовно першого, виділяються історичні та штучні паралелі (наприклад, казки). Максима, або загальне твердження, що стосується об'єктів дій – це неповна ентимема. Виділяють демонстративні та спростовуючі ентимеми. Окрім цього, існує декілька загальних правил ентимеми:

- 1) оратор-аргументатор не має виводити висновки з занадто віддалених моментів;
- 2) ритор повинен опустити ті пропозиції, які його аудиторія може легко надати;

3) мовець має володіти спеціальною інформацією, із якої можна вивести ентими в кожному предметі [25, с. 25-26].

У третій книзі піднімається питання стилю та дикції. Для оратора необхідним є дотримання чіткості мовлення, а також відповідності використаних термінів та метафор до контексту мовлення. Виокремлюються наступні вади промов: поетичні різновиди складних слів, рідкісні або архаїчні слова, надмірні епітети, а також недоречні метафори. Таким чином, порівняння не може надмірно вживатися у прозі через свою надмірну поетичність, але може бути використане, коли це відповідає потребі. Окрім цього, вона легко може бути конвертована у метафору.

У композиції категорія дикції має бути збережена у належній якості через уважність до ідіоматичної чистоти, яка залежить від «правильного вживання сполучних частинок, використання спеціальних, а не загальних термінів, уникнення двозначності та дотримання роду та числа». Твір завжди має легким для прочитання та подачі [25, с. 26].

Задля того, щоб досягти кращої якості твору, треба уникати солецизмів, що породжуються нехтуванням симетрією, а також довгих парентез. Натомість, якісний стиль супроводжується «залученням описових конструкцій замість назв, доречних метафор та епітетів, множини замість однини, повтору артикля, використанням сполучників та інших сполучних слів, а також прийому опису через серію заперечень» [25, с. 26].

Наступним описується залежність правильності стилю від його привабливості для почуттів аудиторії, пропорційності до теми мовлення, а також характерності для мовця. На думку Арістотеля, проза потребує ритму, а не метру, але він не повинен бути надто точним. Гарно підходить для цього завдання пєан, де «перший» підходить для початку промови, а «четвертий» - для завершення.

Стиль оратора має бути або плинним та неперервним, або компактным та періодичним. Кожне речення має бути ані закоротким, ані задовгим. Гострі

вирази сильно залежать від використання метафори, антитези, а також доцільності.

Метафори мають бути використані несподівано, щоб через ефект несподіванки досягти вигідного для оратора результату. Виділяються два обов'язкових для розуміння стилі – «бойовий» та «літературний». Перший більше підходить для промов та поділяється на дорадчий та судовий, а другий є точнішим та краще підходить для письма та читання. Найважливішими частинами мовлення виступають твердження та доказ, до яких можна додати вступ та епілог.

Вступ у епідейктичній промові не вимагає бути сильно пов'язаним з подальшим текстом та порівнюється з прелюдією до музичного твору. У судовому красномовстві пролог подібний до трагедії чи епічної поеми та скеровується на посилення чи зменшення упереджень до однієї з сторін. Дорадча риторика нечасто має вступну частину, оскільки комунікативна тема вже зазвичай відома.

Оповідна частина промови у епідейктичній промові має бути поділена та диверсифікована. Стосовно судової риторики, розповідь звинуваченої сторони зазвичай має бути коротшою за ту, що промовляє позивач, а також повинна уникати недоцільних відходів від основної теми. Дорадча гілка ораторського мистецтва практично не потребує цієї риторичної частини.

Докази мають звертати увагу на одну з чотирьох можливих проблем: факт, ступінь шкоди, юридичну якість та ступінь. Дорадча галузь риторики ефективно використовує риторичну індукцію (приклад), судова – риторичний силогізм (ентимему). Варто зазначити, що для першої існують додаткові складнощі в цій частині мовлення, оскільки доказова частина мовлення зазвичай стосується майбутнього, а для другої – навпаки, оскільки законодавча база та можливість допиту дозволяє породжувати ширший спектр аргументів.

Функціональна важливість епілогу полягає в тому, що оратор має схилити слухачів на свою сторону, підсилити або послабити результат

мовленнєвої діяльності, збудити емоції або підсумувати озвучені факти [25, с. 26-28].

Важливим для розуміння впливу у сучаснішому контексті є нинішні приклади тлумачення самого явища «політичного дискурсу». Науковець О. Максимчук, наприклад, у своїй праці стверджує, що сам термін «дискурс» походить від латинського «discursus», який перекладається як «блукати». У подальшому поняття стало набувати ширшого діапазону значень. Наприклад, переклад англійського слова «discourse» виглядає наступним чином: «мова, виступ, бесіда, діалогічна мова». Тим часом, тлумачення французького прикметника «discours» набуває значення «опосередкований, логічний, розумовий» [12].

Розвиток поняття «дискурс» у науковій спільноті відбулося завдяки впровадженню науковцем З. Харрисом дистрибутивного методу, на основі якого термін сприймався як «надфразна єдність у контексті інших одиниць і пов'язаною з ними ситуацією» [37].

У наукових працях 70-х років ХХ століття слово «дискурс» використовується як синонім до поняття «текст». Подібне ототожнювання було зумовлено тим, що низка європейських мов не мали відповідника до франко-англійського терміну «дискурс», що могло замінити вищезазначений «текст».

Під явищем «тексту» розуміють не тільки результат мовної діяльності, а й інші явища дійсності, для яких є притаманним наявність відповідної структури та знакової природи. Наприклад, до тексту можна віднести дебати чи мітинги.

У 80-90-х роках інтерес лінгвістів до явища дискурсу лише поглиблюється, а сам він набуває широкого застосування у сучасних дослідженнях [12].

Дискурс стає «зануреним у життя» текстом, який досліджується разом з тими «формами життя», що надають йому його форму: наукові теорії, інтерв'ю, конференції, бесіди, репортажі тощо. Виходячи з цього, дискурс

потрібно розглядати у прагматично-ситуативному, ментальному та інших можливих аспектах.

Прагматично-ситуативний аспект аналізу дискурсу з'ясовує його зв'язність, а також ступінь комунікативної адекватності. Натомість, ментальний аспект досліджує вплив соціокультурних, етнографічних та психологічних умов на стратегії створення та трактування дискурсів у «живому мовленні» [24, с. 87].

Закордонні науковці у своїх лінгвістичних дослідженнях мають неоднозначне розуміння поняття дискурсу. Наприклад, дослідник Ю. Хабермас його трактував як певний тип мовної комунікації, який поєднував у собі раціональне, критичне осмислення норм, цінностей та правил соціального життя задля реалізації повного взаємного розуміння [16, с. 121].

Окрім цього, науковець О. Максимчук стверджував, що найважливішими функціями політичного дискурсу виступають політична пропаганда, вплив та переконання. Також дослідником озвучується наявність магічної функції у як у релігійного, так і політичного дискурсу, що реалізується через різні форми табу, представлені молитвами, клятвами або присягами. Згідно з його висновками, мовленнєва реальність буває демократичною та тоталітарною. Остання з них за окремими параметрами споріднюється з релігійним дискурсом. Наприклад, політичний лідер може сприйматися жертвами політичної персуазії як божество, яке має надприродні здібності чи властивості [12].

Важливим для дослідження є розглянути категорію мовного впливу. Сучасний дослідник Т. Стасюк виокремлює два різновиди: сугестію та переконання.

Сугестією називають вплив на підсвідоме людини за допомогою емоційності, образності, асоціативності тощо. Завдяки послабленню контрольної-регулятивної функції свідомості та зниженню рівня сприйняття та усвідомлення змісту вдається мовцеві впливати на поведінку, розум, волю адресата [19, с. 36].

Переконання – це форма мовного впливу на свідомість реципієнта за допомогою звернення до впорядкованих логікою фактів, а також логічному доказу.

Серед різновидів переконання виокремлюють інформування, розповідь, аргументацію та доведення [19, с. 47].

Феномен впливу політичного дискурсу на суспільну думку потребує розуміння досить близького, дещо ширшого, поняття, а саме мовного впливу. Він проявляється через довільну та мимовільну передачу інформації від суб'єкта до об'єкта мовлення, що проявляється через залучення лінгвістичних, нелінгвістичних та паралінгвістичних символічних засобів.

Дослідники виокремлюють три загальні типи цілей для комунікативного акту: інформаційні, предметні та комунікативні.

Інформаційні цілі мовного впливу реалізуються завдяки правильному поданню певної інформації.

Предметні цілі відповідають потребі отримати щось важливе для мовця, спонуканні до тієї чи іншої дії або реакції тощо унаслідок мовного впливу.

Комунікативні цілі скеровані на створення певних соціальних зв'язків між учасниками спілкування, успішне проведення необхідних соціальних ритуалів, а також на укладення важливих для перебування у суспільстві соціальних контрактів.

Вужче тлумачення мовного впливу утверджує, що це є конкретним впливом на певного реципієнта з метою спонукання до дій, зміни поведінкових патернів, думок, переконань, ставлення до інших предметів та явищ особистості, що стала об'єктом персуазії з боку мовця [45].

Дослідник мовного впливу Е. Косеріу стверджує, що природа мови є політично навантаженою, так як втілює в собі певний знак солідарності особи з іншими членами суспільства. Упродовж історичного розвитку людства мова вважалася найважливішим фактором для реалізації соціальної та економічної дискримінації, а також для політичного придушення. Окрім цього, мову вживали задля надання іншим людям релевантної інформації стосовно

політичних проблем, а також для їх подальшого переконання аудиторії у необхідності бути залученими у тих діях, що будуть пов'язані з цими проблемами [10, с. 29].

Таким чином, мовний вплив визнається комплексною та важливою категорією ораторського мистецтва та політичного дискурсу. Сучасні дослідження звертають увагу на політичний характер природи мови, а також на наявність маніпулятивних, інформаційних, комунікативних, а також практичних цілей, які оратор задовольняє під час та унаслідок власного публічного виступу. Політична пропаганда, вплив та переконання аудиторії є важливими наслідками промови. Певною мірою, можна провести зв'язок між політичним та релігійним дискурсами, що також потребує окремої уваги, оскільки роль політика може набувати культової форми.

1.3. Особливості технологій персуазивності в політичному дискурсі

Дослідження технологій персуазивності у політичному дискурсі поживалося у ХХ столітті, що супроводжувалося систематизацією, переосмисленням та оновленням того теоретичного підґрунтя, яке було закладено Арістотелем, Цицероном, а також низкою інших видатних ораторів та мислителів не тільки Античності, а й усією людською історією.

Провідним дослідником та теоретиком персуазивності виступає Г. Лассвел, лінійна модель якого становить одну з провідних парадигм теоретичного розуміння акту комунікації. У подальші роки вона матиме великий вплив на наступні дослідження явища персуазивності у політичному дискурсі.

Лінійна модель науковця сприймає спілкування через осмислення відповідей на п'ять запитань:

1) «хто?» – комунікатор, тобто учасник комунікативного акту. Відповідаючи на це запитання, спостерігач повинен проаналізувати мовця,

виявити його основні характерні риси, зрозуміти причини комунікації, а також фактори, що впливають на її перебіг та можливий успіх;

2) «що говорить?» – масив інформації, що надходить від комунікатора. Задля відповіді на це питання необхідно дослідити повідомлення, його зміст, обсяг, складність, частоту вживання та кількість згадування засобами масової інформації;

3) «через який канал?» – засіб та шляхи передачі та поширення інформації, створеної комунікатором. Відповісти на це питання можна, якщо дослідити канали комунікації, їх прийнятність, ефективність, особливості, причини використання тощо;

4) «кому говорить?» – особа чи група осіб, що отримують повідомлення комунікатора через певні канали комунікації. Питання важливе тим, що породжує необхідність проаналізувати характерні риси аудиторії, вразливість чи байдужість до тих чи інших аргументів або способів впливу, причину звернення саме до них тощо;

5) «з яким ефектом?» – реакція реципієнтів на спожите повідомлення комунікатора. Щоб відповісти на питання необхідно дослідити результат комунікаційного впливу, а також його ефективність, що базується на тому, чи була інформація прийнята, відкинута. Окрім цього, важливим виступає розуміння того, чи породжувало повідомлення інтерес до себе [41].

У 1953-му році, декілька років після створення моделі Г. Лассвела, виходить книга «Комунікації та переконання» за авторством К. Ховланда, І. Джаніс та Г. Келлі, що базувалася на ній. У цій праці пропонується програма дослідження установок, що відштовхуються від інструментальної моделі навчання. Таким чином, у персуазивності важливу роль мають такі параметри як довіра, привабливість комунікатора та каналу інформації, якість повідомлення, щирість, а також особливості реципієнтів, наприклад, їх вік, уважність, інтелект, переконання тощо.

Завдяки моделі стає зрозумілим, що психологічна резистентність до персуазивності залежить від таких факторів як особистий світогляд

реципієнта, групові норми, міра його тривожності, наявність у нього контраргументів до аргументів оратора, самооцінка, рівень агресивності тощо. У свою чергу, прийняття нової позиції чи переконання унаслідок комунікативного акту залежить від спонукань та підтримки, що знаходяться у повідомленні, правдоподібності отриманої інформації, авторитетності джерела думки, що будуть опрацьовуватися, передусім, завдяки власному досвіду та системі цінностей слухача [38, с. 19-25].

Згідно з матеріалом, поданим авторами «Комунікації та переконання», персуазивна комунікація є процесом, який дозволяє комунікаторові поширювати ті чи інші стимули, щоб змінити поведінку чи погляди своєї аудиторії. Вважається, що одним серед головних способів зрушення певних установок за такої форми спілкування зі слухачами є зміна відповідних думок [38, с. 10-12].

Стосовно вищезгаданих думок, за визначенням ними вважаються такі конкретні вербальні реакції, які породжуються як відповідь індивіда на стимулюючу ситуацію або дію, що містить у собі певні «запитання». Натомість, установками є ті імпліцитні реакції, які скеровані на прийняття чи відторгнення певного об'єкта, символу або особистості. Виходячи з цього, переконання людини відображає інформацію про певний об'єкт, яка наявна у суб'єкта [38, с. 6-8].

Інший дослідник явища персуазії, Й. Краус, виокремлював трьох учасників комунікативного акту у контексті політичного дискурсу:

1) оратор (адресант) – це мовець, котрий скеровує свою промову до певного учасника комунікації;

2) слухач (прямий адресат) – це учасник комунікації, який може бути присутнім на умовному місці проведенні комунікативного акту, маючи можливість бути політичним опонентом, або відсутнім;

3) «народ» (адресат-споглядач) – це учасник комунікації політичного характеру, увагу якого намагається вибороти той чи інший оратор-політик [40, с. 34].

Важливим результатом дослідження для розуміння явища політичного впливу на аудиторію є теза, запропонована дослідниками Ф. Бостером та П. Монгау, про те, що спроби маніпулювати завдяки використанню страху або залякування мають власні складнощі у реалізації, оскільки сам експериментатор може вважати переконливим таку відповідну спробу персуазії, яка може не провокувати належну або очікувану реакцію з боку особи, що піддається подібному впливу [28].

Аналогічної думки був дослідник Р. Перлофф, який стверджував, що спроби спровокувати страх через повідомлення часто виходять невдалими, оскільки переконуючий занадто перебільшує їх можливий вплив на реципієнта. Утім, певний вплив на аудиторію стає можливим за рахунок більш реалістичної спроби маніпуляції страхом [44].

Окремої згадки заслуговує модель ймовірності переконання в розробці (ELM – elaboration likelihood model) персуазії, яка представляє з себе теорію подвійного процесу, який дає змогу описати зміну ставлення реципієнтів промови на її оратора під час процесу персуазії.

Розробкою моделі, яка з'явилася на світ у 1980-му році, займалися два дослідники, Р. Петті та Дж. Качіоппо. Вона була скерована на надання пояснення різним способам обробки стимулів, причин для їх використання та впливу, тобто на те, яка динаміка ставлення реципієнтів до промови прослідковувалася.

Модель ймовірності розробки виділяла два головних шляхи до персуазії: центральний та периферійний.

Центральний маршрут до персуазії передбачав вищий рівень опрацювання повідомлення, за якого реципієнт отримувал вичерпну кількість інформації стосовно аргументів оратора. Відповідно, динаміка зміни ставлення була відносно сталою та передбачуваною у контексті подальшої поведінки представника аудиторії. Іншими словами, ставлення, сформоване завдяки цьому маршруту виходить надійним і більш жорстким.

Натомість, периферійний маршрут переконання ставав результатом проведення асоціації оратора з позитивними або негативними сигналами в стимулі, або відносно простого висновку стосовно вигідності та переваги прийняття позиції адресанта промови. Вищеназвані сигнали включають в себе такі фактори, як привабливість та достовірність повідомлення, а також якість підготовки мовця до виступу перед публікою [45].

Подальші дослідження у цьому векторі вже від науковців Н. Вуда та К. Гербста довели, що родина та близькі реципієнта мають більший внесок на зміну його поведінки з метою забезпечення його подальшої підтримки політичної особи, аніж, наприклад, аналогічні дії з боку знаменитості, яка прямо чи опосередковано займається агітацією на користь кандидата. Виходячи з цього, периферійний маршрут може мати певний вплив на деяких виборців, утім наближене до них оточення буде здатне це зробити краще за осіб, що не мають особистого зв'язку із конкретними виборцями [60].

Модель ймовірності розробки була використана вченим Х.-Й. Мослером для з'ясування того, чи здатна меншість переконати більшість у своїй правоті, відповідно, змінивши їх думку, а також за яких обставин та дій це стає можливим. Дослідження науковця базувалося на соціальному моделюванні завдяки агентам. Існувало 5 агентів, де 3-4 дотримувалися певної нейтральної позиції стосовно певної абстрактної теми, а решта 1-2 мали іншу думку. Також варто відмітити, що рівень якості їх аргументації був різним, як і були відмінними периферійні сигнали, які вони отримували. Тим не менш, 20 раундів спроб переконання дозволили розглянути умовну дистанцію між початковим ідейним консенсусом більшості та їх новою думкою, а також виявити, що периферійні сигнали меншості мали більший вплив, аніж якість аргументації.

Додатково було з'ясовано, що меншості з кращим рівнем аргументів, але з негативними сигналами (серед яких могли бути інший колір шкіри або погана репутація особи), не вдалося переконати більшість. Тим часом, менша частина агентів зі слабшими аргументами, але позитивними сигналами

(наприклад, наявність позитивного авторитету, зовнішнього вигляду або репутації), успішно змогла схилити більшість на свій бік. Окремим висновком є те, що результати можуть варуватися залежно від особистої значущості теми для більшості та меншості агентів [42].

Важливими дослідженнями є праці науковців А. Іглі та Л. Карлі, які розглядали сприйнятливості тієї чи іншої статі до переконання, намагаючись оцінити характеристики реципієнтів на їх статевому рівні.

Унаслідок дослідження статевої сприйнятливості до переконання було розвіяно розповсюджений стереотип стосовно того, що жінки, здебільшого, легше піддаються впливу, аніж чоловіки. Висновком науковців стала думка, що обидві статі демонстрували приблизно однакову схильність змінювати власні погляди під зовнішнім персуазивним тиском [34].

Дослідження інших науковців дозволило затвердити факт того, що письмовий спосіб донесення думки має вищий рівень ефективності передачі інформації та проведення систематичної обробки. У першу чергу, це стосується такого матеріалу, який важко піддається розумінню.

Також було з'ясовано, що наближене до прямого спілкування, зокрема, відеозапис або жива презентація, здебільшого матиме евристичний ефект на реципієнта. Таким чином, стає зрозумілим, що оратор, який ставить за мету переконання слухача в питанні складного характеру, має відобразити його за допомогою писемного способу, додавши до неї усну презентацію з декламацією своїх думок. Простіші повідомлення краще сприймаються за поєднання звукового та візуального носі, ніж окремо одне від одного. Нарешті, було вираховано, що аудіальний вплив має більш ефективний результат на споживача інформації, аніж аналогічна комунікація через друковану версію [31, 33].

Дослідниця К. Насіменто-Шульце прийшла до висновку, що методи переконання акцентують увагу на важливості спілкування в розвиненому суспільстві. Згідно з дослідженням, технології та засоби масової інформації зазвичай використовуються з метою подальшого просування науки у

суспільствах, які розвиваються. Науковець виявила, що найбільш успішним у передачі наукових знань для широкого загалу є інтернет, так як він поєднує оптимальний об'єм візуальної інформації, а також творчо та інформативно комбінує мистецтво та науку. Унаслідок цієї праці стає зрозуміла важливість так званого поняття «інтерактивне суспільство» з такими технологіями, наприклад тим самим інтернетом, які надають можливість громадам ділитися між собою спільними думками, цінностями, переконаннями тощо [43].

Інша дослідниця М. Санчез-Мазас пропонує свою перспективу на це питання, роблячи акцент на бажанні людей отримати соціальне визнання. Згідно з її моделлю, переконання є способом подолання соціальної несправедливості, а також отримання вищевказаного визнання та затвердження власної гідності. Також нею розглянута роль більшості та меншості суспільства у формуванні соціальних змін, що призвело до її висновку стосовно того, що персуазія є взаємним та одночасним актом між різноманітними групами, у тому числі й між попередньо зазначених більшості та меншості [51].

Таким чином, дослідження детально розглянуло явище технологій персуазивності у межах політичного дискурсу та підтвердило факт того, що стрімкий розвиток наукових напрацювань у цій сфері упродовж 20-го століття значно поглибив розуміння наукової спільноти даного феномену. Створення лінійної моделі Г. Лассвела дало поштовх для подальших досліджень та, у свою чергу, комплементарно співіснує з уявленнями про переконання мислителів минулих століть. Важливим є затвердження науковою спільнотою усіх учасників комунікативного акту в межах політичного дискурсу: мовець, слухач та решта народу. Також було виділено практичні проблеми, що можуть виникнути у політика під час нав'язування своїй аудиторії почуття страху. Окремої уваги заслуговує створена дослідниками Р. Петті та Дж. Качіоппо модель під назвою ELM, яка демонструє центральний та периферійний маршрути до персуазії. Підсумовуючи вищезазначені засоби та техніки переконання, потрібно відзначити практичну користь у подальших розробках

та поглибленнях наукових праць у цій сфері, а також затвердити необхідність зважати на вже наявні матеріали під час наукової та ораторської діяльності.

Висновки до розділу 1

Дослідження комплексно розглянуло як саме поняття персуазивності та пов'язані з ним концепти та явища можуть мати безпосередній вплив на успішність ведення комунікації, а також вивело історичний шлях розвитку ораторського мистецтва від найдавніших часів до сьогодення.

Особливу увагу для дослідження заслуговують напрацювання Аристотеля, Квінтіліана, Цицерона та інших представників Античних Греції та Риму.

«Риторика» Аристотеля має велику цінність як для формування сучасних уявлень про ораторське мистецтво, так і для дослідження. Трактат виявляє три види промов: епідейктична, дорадча та судова.

Основними модусами оратора є логос, патос та етос. Відповідно, якісна промова забезпечується її логічністю, а також здатністю як провокувати необхідні емоції з боку аудиторії, так і затверджувати моральність мовця та консеквентну довіру до нього. Також виділяється кайрос, чий зміст втілює своєчасність та доречність.

Подальший розвиток ораторського мистецтва залежав від впливу провідних на той час ідей та релігійних переконань. Сучасна риторика досліджує шлях до найефективнішого алгоритму комунікації, а панівне положення у ній займає діалогічне мовлення. Предметом наукових праць з ораторського мистецтва стає не тільки текст, а й дискурс, розуміння підтексту, атмосфери акту спілкування, неозвучені очікування тощо. Наука про красномовство стає відгалуженням семіотики, займаючись дослідженням знакового аспекту мовленнєвого процесу.

Також дослідження вичерпно розглянуло доцільні для обраної теми аспекти політичного впливу на суспільну думку, виявило та зосередило увагу на політичній природі мови та різноманітних тлумаченнях поняття «дискурсу», а також його поступовому розвитку у наукових працях упродовж 20-го століття. Унаслідок ознайомлення з теоретичною базою було виокремлено інформаційні, предметні та комунікативні основні цілі під час комунікативного акту.

Актуальною є лінійна модель Г. Лассвела, яка ґрунтовно доповнює увесь теоретичний базис комунікації через п'ять взаємопов'язаних питань стосовно мовця, аудиторії, шляху передачі інформації, а також причини та наслідків цього процесу.

Розглянута резистентність до персуазивних технік, що досягається через особистий світогляд аудиторії, наявності групових норм, міри тривожності, наявність у реципієнта контраргументів до аргументів оратора, його самооцінка, рівень агресивності тощо. Водночас прийняття нової позиції чи переконання після комунікативного акту залежить від спонукань та підтримки у межах повідомлення, правдоподібності отриманої інформації, авторитетності джерела думки, що будуть опрацьовуватися, передусім, завдяки власному досвіду та системі цінностей слухача.

Важливою для дослідження є модель ймовірності переконання, що представляє з себе теорію подвійного процесу, завдяки якій описується зміну ставлення реципієнтів промови на її оратора під час процесу персуазивного впливу завдяки концепціях центрального та периферійного шляхів до персуазії. Перший маршрут реалізовувався через вищий ступінь опрацювання, тобто осмислення повідомлення, а другий – завдяки виникненню позитивних або негативних асоціацій стосовно нього.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Лінгвостилістичні особливості реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі

Фундаментально актуальним для дослідження є зосередження не тільки на теоретичних, а також на практичних аспектах імплементації ораторського ремесла, а саме аналіз лінгвостилістичних особливостей використання персуазивних технологій у межах політичного дискурсу.

Подальше дослідження теми розглядатиме специфіку публічного політичного виступу. Згідно з дефініцією останнього, розглядатимуться завершені інформативно-персуазивні тексти зі специфічними типологічними властивостями, основною інваріантною рисою котрих є експліцитно імплементована директивна функція, виявлена в межах категорій прагматичної скерованості та модальності, а також підтримана інформативно-аргументованими мовними актами [6].

Необхідним кроком для розуміння лінгвостилістичних аспектів технологій персуазивності у політичному дискурсі є аналіз як феномену стилістики, так і його маніфестації в англomовному просторі.

Згідно з актуальним для дослідження трактуванням стилістики у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, вона є розділом мовознавства, яка вивчає суть та особливості стилів певної мови в її національних кордонах. Натомість, поняття «стиль» виступає поєднанням певних особливостей побудови мови та окреслює манеру словесного викладу згідно з нормами слововживання та синтаксису [3, с. 1392].

Важливим аспектом мовлення у політичному дискурсі є те, що мовець активно використовує образні засоби з метою відійти від стандартного мовленнєвого акту, змусити їх помітити сенс, що закладений у промову, звернути увагу на оратора, замислитися, побачити інші елементи багатопланової картини ситуації, що обговорюється [7, с. 256].

Науковець О. Котенко у своїй праці показує, що метафори, використані під час політичних промов, сприяють імплементації функції персуазії, що надає таким виступам маніпулятивний окрас. Вони корисні насамперед тим, що дозволяють оратору простим та зрозумілим чином донести до власної аудиторії складні політичні концепції, об'єднати або розділити представників політичного дискурсу [9]. У одній з промов колишнього прем'єр-міністра Б. Джонсона фігурує чіткий приклад вищевказаного: «... *Putin has stubbed his toe and tripped on a giant and immovable fact ...*» [48].

Також було виявлено, що епітети, антитези, емфатичні конструкції, лексичні повтори та синтаксичний паралелізм теж сприяють кращому впливу на цільову аудиторію політика, оскільки вони роблять мовлення емоційнішим, виразнішим і легшим для запам'ятовування, завдяки чому свідомість слухачів легше піддається переконанню, а їх реакції стають більш передбачуваними [9]. Важливо зазначити, що вищевказаний виступ Б. Джонсона багатий на чіткі приклади вищевказаних стилістичних фігур та прийомів:

1) антитеза, котра є вдалою стилістичною фігурою для протиставлення між собою понять, явищ та думок, що контрастують між собою [11]. Наприклад, у виступі Б. Джонсона вона спостерігається у протилежно описаних підходах сил Заходу та режиму В. Путіна: «*Putin must understand that his savagery will be met with unrelenting economic pressure and that the West will be united in supporting Ukraine and that we are ready for a prolonged crisis*» [48];

2) епітети, які здатні увиразнювати предмет, особу чи явище, окреслювати їх визначальну рису або якість тощо [18, с. 484]. Прикладом цього є використані Б. Джонсоном наступні вирази: «*unrelenting economic pressure*», «*sovereign and independent Ukraine*», «*colossal mistake*» тощо [48];

3) емфатичні конструкції, які регулярно використовуються політиками задля фокусування уваги населення на важливих елементах промови, впливу на їх подальші рішення за рахунок виокремлення певного компонента думки за допомогою модуляції інтонації, застосування риторичних фігур та зміни порядку слів, щоб посилити виразність мовлення у емоційному аспекті [22]. Наприклад, Б. Джонсон використовує постійно сильну, емоційно насичену лексику: «*colossal mistake*», «*that amazing Ukrainian resistance*», «*only one way out of this morass*», «*no matter how many troops and tanks he sends*» тощо [48];

4) синтаксичний паралелізм, чия роль полягає у використанні подібних між собою функціонально та структурно синтаксичних конструкцій, які посилюють експресивну або комунікативну важливість виражених думок [15]. Наприклад, можна згадати наступний приклад цього прийому у промові Б. Джонсона: «*And so, it is already clear from the facts that we have right now, that Putin will ultimately fail in Ukraine and Putin must fail in Ukraine. And so, the best thing both for Russia and Ukraine, and for the world is for this misbegotten venture to be halted and reversed as fast as possible*» [48];

5) повтори – це важлива макрокатегорія у лінгвістиці, яку політики можуть використовувати для дотримання структурної та семантичної єдності тексту, а також заради максимізації актуальності висловлювання через привертання уваги до повторення певних конструкцій у політичному тексті [4]. Політична промова Б. Джонсона неодноразово використовує цей прийом: «*we must*», «*Putin's*», а також початок низки речень з «*and*» [48].

Аналогічним прикладом лексичних повторів виступає промова британського міністра закордонних справ і у справах Співдружності Націй Дж. Клеверлі, де він часто використовує цей прийом задля фокусування уваги слухачів на питанні миру у ритмічній та емоційно загостреній формі: «*Peace will bring home Ukraine's lost children – and feed the hungry of the world. Peace will keep the promises we all made in the UN Charter. Peace will pave the way to a reformed multilateral system. Peace will help deliver the Sustainable Development Goals*» [35].

Не менш важливими стилістичними тропами та фігурами виступають:

1) градація, яка відтворює прогресивне наростання відчуття, думки або стану [14, с. 105]: «*Tonight, there are innocent people all over the world who hope because of us, who believe in a better life because of us, who are desperate not be forgotten be- — by us, and who are waiting for us*» [55];

2) літота, яка зменшує величину та значення зображуваного оратором явища [14, с. 103]: «*So, there was no exchange. It was mere notification and acknowledgement of receipt*» [52];

3) гіпербола, що максимізує або підвищує певні якості описаного у політичному виступі феномену [14, с. 103]: «*... He has proven over the course of the past 18, 19 months that there is no better advocate for his country, for his people, and for the urgent and continuing need for countries like the United States and our allies and partners to step up to provide the necessary tools and resources that Ukraine needs to be able to effectively defend itself*» [57];

4) метонімія, яка використовується для перенесення назви певного поняття, слова або вислову на інше за умови наявності між ними суміжних відносин [23, с. 656]: «*And I want to thank you, President, for how Poland is supporting Ukraine*» [53];

5) парентетичні конструкції, що виражають суб'єктивну модальність мовця, тобто його ставлення до явища або озвученої інформації, а також можуть нести додаткову інформацію, не пов'язану безпосередньо з фразою оратора синтаксично [21, с. 83]: «*We had a long conversation and made the case that I knew that the majority of the American people still supported Ukraine, and the majority of the members of the Congress – both Democrat and Republican – I support it*» [56];

б) порівняння, що через певні синтаксичні конструкції зіставляє два явища, предмети або ситуації за певною аналогічністю або подібністю [17, с. 475]: «*He wants to do it in a bipartisan way, like we've done with bipartisan infrastructure legislation, like we did with CHIPS and Science Act and others. He*

talked about 300 pieces of legislation that he was able to sign into law and do in a bipartisan way» [54].

Окрім цього, можна виокремити наступні можливі функції: ідеологічний вплив, формування, а також маніпулювання громадською думкою, створення критичного ставлення до попередньої влади та, субсеквентно, позитивної оцінки політичної програми, яку представляє політик-оратор. Вищезгадані стилістичні засоби сприяють утворенню позитивного іміджу політичної особи, покращують інформаційний вплив та ведуть до поліпшення рівня довіри до себе з боку виборців [9].

Таким чином, було підтверджено та розглянуто велику кількість лінгвостилістичних засобів увиразнення мовлення, що напряду впливає на якість персуазивного впливу оратора на мовців у британському та американському політичних середовищах. Англomовні політики активно звертаються до порівнянь, епітетів, метафор, метонімії, антитези та низки інших стилістичних фігур з метою ефективнішого маніпулювання громадською думкою, а також реалізації повного розуміння політичних дій лідерів Великої Британії та Сполучених Штатів Америки.

Актуальність дослідження комплементарно доповнюється тим, що панівна більшість прикладів напряду пов'язана з Україною, а також її стосунками з європейськими партнерами та країнами-учасниками НАТО.

2.2. Аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі на прикладі виступу Джо Байдена

Актуальним для дослідження використання технологій персуазивності в межах політичного дискурсу англomовних країн є покроковий розбір політичного виступу одного з провідних політичних діячів та ораторів США сучасності, чия промова напряду пов'язана з міжнародною кон'юнктурою та

питанням української національної безпеки. Наявність останнього компоненту є фундаментальним для подальших продуктивних досліджень явища персуазії з практичною користю для українського суспільства та кращим окресленням його місця у стосунках зі своїми західними партнерами та глобалізованим світом загалом.

Ілюстративним зразком використання лінгвостилістичних засобів задля реалізації технологій персуазивності у політичному американському дискурсі є спільний публічний виступ президентів України та Сполучених Штатів Америки після розширеної двосторонньої зустрічі за 21 вересня 2023-го року, у якому доречним буде детально зосередитися на мовленні Дж. Байдена, щоб виділити провідні риси промови як самого мовця, так і суспільства, яке він представляє.

Наприклад, вартим уваги є відносно значне використання анафори, а також повтору слів та конструкцій у промові президента США. Синтаксичний паралелізм активно залучається мовцем упродовж комунікації з аудиторією. Функціонально ці прийоми дозволяють створити сильніший емоційний та логічний наголос на власних словах, а також щоб надати власному мовленню ритміки. Доречним буде звернутися одразу до декількох прикладів, сповнених вищезазначених мовленнєвих засобів впливу на слухачів:

1) Анафора у першому прикладі зображує набір ймовірних уявлень президента Російської Федерації створює певну оповідальну лінію, яку оратор використовує для гармонійного окреслення світогляду та ходу думок російського політичного лідера, а також для наголошення на хибності його поглядів та очікувань, де останні віддалені від дійсності, оскільки В. Путін, згідно зі словами Дж. Байдена, недооцінює рішучість та хоробрість українського народу: «*Putin thought he would break Ukraine. He thought he could break you. He had underestimated the consequence of taking on Ukrainian people. From your children to your grandparents, I've never seen so much courage exhibited by civilians. It really is amazing. It's amazing*» [58];

2) наступний приклад анафори зображує хибні очікування В. Путіна стосовно геополітичного альянсу країн Заходу, що дозволяє розширити та збільшити масштаб помилковості політичних дій президента Росії на міжнародній арені, а також пов'язати тісніше блок НАТО з Україною: «*And – and he also thought he could break the Western alliance and NATO in the support of you. And he also thought that he'd break the will of nations around the world. Many more have stood with Ukraine – who still stand with Ukraine*» [58];

3) останній приклад анафори коротший, але не менш змістовний, оскільки остаточно повторюється та затверджується помилковість дій президента Російської Федерації на фоні звияги та успішної боротьби українського народу, що представляє споріднені до американських цінності свободи: «*Well, he was wrong. He continues to be wrong. Ukraine is unbroken, unbowed, and unconquered, proving that nothing can dim the flame of liberty that burns in the heart of free people*» [58].

Окрім цього, Дж. Байден тричі повторює у своїй промові «*575 days*», роблячи акцент на тривалості та серйозності війни, яка триває між Україною та Росією. Перші два рази звучать лаконічно та є вступними елементами до його подальшої промови, а останнє використання фрази несе у собі підсумовуючу функцію та містить в собі ідею, що після такої кількості днів підтримка американського народу не тільки зберіглася, а й буде продовжуватися й надалі [58].

Важливо звернути увагу на те, що у останньому прикладі використано метафоричну конструкцію «*nothing can dim the flame of liberty that burns in the heart of free people*», яка водночас чітко окреслює демократичні цінності американського народу та наголошує на ідейній суголосності, яка існує між ними та українською нацією. Також вона надає емоційно-емфатичного окрасу мовленню, апелюючи одразу до двох риторичних категорій: пафосу та етосу. Іншою метафорою у промові є використання іменника «*winter*» у значенні «*a weapon against the people of Ukraine*», що звертає увагу на сезонні складнощі, які можуть спіткати Україну та якими може скористатися країна-агресор [58].

Також Дж. Байден звертається до гіпербол у своїй промові, щоб відзначити надзвичайну хоробрість українського народу. Він використовує її у наступній фразі: «*I've never seen so much courage exhibited by civilians. It really is amazing. It's amazing*» [58].

Важливим аспектом промови лідера Сполучених Штатів є використання антитези та іронії у наступній фразі, де вибудовується думка, що дії американського суспільства скеровані на досягнення миру, у той час як Російська Федерація спрямовує свою діяльність на перешкоджання настанню миру, хоча й стверджує, що шукає мирних шляхів розв'язання конфлікту на території України: «*And we're going to continue to support Ukraine's diplomatic effort to deliver a just and lasting peace – a peace that protects Ukraine's sovereignty and territorial integrity. Russia alone – Russia alone stands in the way of peace. It could end this today*» [58].

Відносно часто президент США використовує точні епітети, щоб прикрасити мовлення та викликати у слухачів необхідне ставлення до пов'язаних речей або розуміння їх важливості у контексті тематики промови. Наприклад, війну між Росією та Україною Дж. Байден описує як «*brutal*», щоб звернути увагу на жорсткий та агресивний характер бойових дій. Іншим прикладом є вживання слів «*American*» та «*European*» під час проголошення, що спільним бажанням та ціллю західних сил є не тільки допомога українцям у веденні оборонної війни, а й у відбудові країни, імплементації важливих реформ проти корупції та для побудови такого середовища, що стане процвітати та приваблювати європейських та американських інвесторів.

Додатково Дж. Байден використовує епітети темпорального характеру у фразах «*long-term security*» та «*future threats*», звертаючи увагу на потребу надання Україні достатніх сил та ресурсів, щоб держава могла ефективно та довго боротися з усіма потенційними загрозами у майбутньому. Окрім цього, політик наголошує на необхідності економічних реформ, вживаючи досить конкретне слово «*necessary*» [58].

Президент США декілька разів використовує парентезу, щоб пояснити деякі свої твердження, а також заглибити слухачів у наявні в його мовленні логічні та емоційні наголоси: 1) «*And as I made clear at the U.N. this week – and you were there – the entire world has a stake in making sure that no nation, no aggressor is allowed to take a neighbor’s territory by force*»; 2) «*And, Mr. President, the American people — Democrats and Republicans alike, families all across our nation — understand what Ukraine is fighting to defend, what generations of Americans have also stepped up to protect and preserve*» [58].

Промова політичного лідера також містить військову термінологію, ужиту задля конкретизації допомоги, яку надсилає американське суспільство українському, що потребує матеріальної допомоги з посилення захисної спроможності країни, а також з метою демонстрації певної сили США на геополітичному рівні: «*We also focused on strengthening Ukraine’s air defense capabilities to protect the critical infrastructure that provides heat and light during the coldest and darkest days of the year. That includes providing a second HAWK air defense battery with steady deliveries of additional HAWK and other systems each month through the winter. And a new package of launchers and interceptors that’s going to protect Ukraine – Ukraine’s grain silos, hospitals, schools, and power plants*» [58].

Окрім цього, у промові фігурує анафора зі словом «*instead*», яка водночас показує контраст між американськими та російськими діями, а також звертає увагу слухачів на очікувані або бажані рішення з боку уряду Російської Федерації: «*Instead, Russia is seeking more weapons from Iran and North Korea. It would violate multiple U.N. Security Council resolutions that Moscow itself voted to put in place. Instead, as the threat of famine still stalks families around the globe, Russia is bombing grain silos in Ukraine and separating families, kidnapping — this is what I can’t get over — kidnapping thousands of Ukrainian children. Instead, with the days beginning to turn colder, Russia hopes to once more use winter as a weapon against the people of Ukraine. But as I discussed with President Zelenskyy, the*

people of Ukraine are steeled for this struggle ahead. And the United States is going to continue to stand with you» [58].

Градація також зустрічається у промові, коли президент США завершує основну частину власної промови словами про не тільки солідарність з чинною владою України, а й бажання її підтримувати й надалі, надаючи слово українському президенту В. Зеленському: *«Mr. President, we're — we're with you, and we're staying with you» [58].*

Емоційно насичена лексика Дж. Байдена також демонструє солідарність американського уряду з українським, а також емпатію, що відчуває політичний лідер стосовно ситуації, у якій опинився український народ через російську агресію. Наведемо декілька прикладів:

1) *«From your children to your grandparents, I've never seen so much courage exhibited by civilians. It really is amazing. It's amazing»;*

2) *«The American people will never waver in our commitment to those values»;*

3) *«And that's why we're so proud of being able to be with you» [58].*

Загалом, промова витримана у публіцистичному стилі. Дж. Байден веде комунікацією з аудиторією чітко, інформативно, дещо урочисто та помірно емоційно. Активно використовуються різноманітні стилістичні фігури, щоб покращити якість мовлення, ефективніше та ефектніше донести власну думку до слухачів, а також посприяти поширенню власних поглядів на ситуацію, які збігаються з офіційною лінією уряду США. Наскрізною та інтертекстуальною лінією у його публічних виступах є затвердження підтримки української держави та міжнародного права, а також засудження російської агресії в усіх її проявах. Американський президент проявляє співчуття народу України, а також закликає американське суспільство продовжувати підтримку й надалі.

Окремої уваги заслуговує використання займенників, завдяки яким Дж. Байден як демонструє солідарність зі своїм народом та союзниками через слово *«we»*, так і звертає увагу слухачів до ймовірних вольових інтенцій та планів президента Росії стосовно України через повтор *«he»* у своїй промові.

У своїй мовленнєвій комунікації президент США, здебільшого, звертається до президента України та українського народу через відповідні займенники «you» та «youг». Тим не менш, Дж. Байден також звертається до П. Пріцкер, дякуючи їй за згоду стати спеціальним представником США з питань економічного відновлення України. Остання дія містить в собі елементи як етосу, так і логосу, завдяки чому аудиторія чітко усвідомлює дії американського народу, а також тактовність та доброзичливість президента до колег [58].

Таким чином, дослідження демонструє глибину та різноманітність використаних лінгвостилістичних засобів, які використовує американський президент у межах політичного дискурсу. Кожна розглянута стилістична фігура гармонійно доповнює іншу та дозволяє промові реалізувати певні функції на аудиторію.

Мовлення президента США насичене як інформаційно вичерпними термінами, так і емоційною лексикою, утім носить декларативно-урочистий характер та зберігає певний рівень офіційності, що не заважає Дж. Байдену демонструвати позитивне ставлення до української сторони та проявляти солідарність з українцями в їх боротьбі за незалежність та збереження своїх територіальних кордонів.

Акцент публічного виступу було зроблено на геополітичному партнерстві, засудженні російської агресії, солідарності між американським та українським народами, а також єдності їх цінностей та цілей. Дослідження промови виявило ефективне поєднання основних категорій риторики: етосу, пафосу та логосу.

2.3. Аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації технологій персуазивності в політичному дискурсі на прикладі виступу Ріші Сунака

Перспективним та комплементарним для дослідження є звернення до промови Р. Сунака, прем'єр-міністра Великої Британії, щоб зосередитися та проаналізувати характерні риси лінгвостилістичних засобів персуазії в політичному дискурсі країни, яку він офіційно представляє.

Оратор доречно застосовує прийом повтору у своїй промові. Наприклад, неодноразово повторюється «*we will*»: «*we will maintain support for Ukraine's defenses*», «*we will stand with Ukraine*», «*we'll also stand with them as they win the peace ...*». Завдяки цьому політику вдається створити мелодійність та ритмічність мовлення, а також скерувати увагу слухачів на рішучості та солідарності Великої Британії та її союзників з Україною [46].

Також Р. Сунаком використовується риторичне запитання, щоб скерувати тематику комунікації у актуальному для мовця напрямку, а також виставити власну сторону як водночас дієву, конструктивну та миротворчу: «*What can we do to support this – to fast-track recovery and help Ukraine to unleash its potential?*» [46].

Одразу після короткого риторичного відступу від теми, де Р. Сунак розповідає за українського військового, що саджав насіння у свій вільний час, прем'єр міністр Великої Британії вдається до метафори «*we're planting the seeds of Ukraine's future*», яка комплементарно доповнює його коротку розповідь поєднанням логосу, етосу та патосу [46].

Промова містить парентетичні конструкції усередині мовлення політика, які можуть бути використані для доповнення загальної інформації, його емоційного ставлення або задля конкретизації сказаного: «*That our support – on the battlefield and beyond – cannot be outlasted and that Ukraine's incredible spirit will prevail*» [46].

Досить швидко Р. Сунак розвиває стилістичний прийом у метафоричну тезу, яка чітко окреслює роль учасників зустрічі на морально-етичному, економічному та геополітичному рівнях: «*we can water them and in time the Ukrainian people will harvest them*». Також подібні техніки ораторського мистецтва сприяють появі слів-символів, що роблять промову впливовішою та

емфатичнішою («*seeds*»). Більш того, прем'єр-міністр використовує стилістичний прийом порівняння задля того, щоб поєднати метафоричну історію з діяльністю, яка поставлена за мету – відновлення України та її майбутнього: «*And, you know, from that house to this hall - we're doing the same thing*» [46].

Окремою важливою метафорою є ототожнення України з «*breadbasket of Europe*», що створює ефект історичного та економічного зв'язків між нею та іншими європейськими країнами на функціональному рівні, а також сприяє посиленню емоційної яскравості образу держави перед її потенційними інвесторами та партнерами [46].

Метонімія, використана прем'єр-міністром, дозволяє акцентувати увагу присутніх на позитивних властивостях та потенціалу Лондону як міста з розвиненими та впливовими економічними можливостями: «*The City of London has a huge amount to offer – in their deep and liquid capital markets and world-class finance expertise*» [46].

Гумор виступає окремим прикладом дієвої взаємодії з аудиторією, оскільки політик задає більш позитивний тон промови, а також демонструє свої більш м'які риси характеру, що напряду пов'язано з побудовою більш етичного та емфатичного сприйняття оратора аудиторією. Комплементарним для гумору виступатиме також подяка президенту України, В. Зеленському, за його промову, що закріплює за собою конструктивні стосунки між політичними лідерами обох країн: «*Thank you, Thank you Volodymyr. Not least for providing options for my summer holiday in a couple of months*» [46].

Прикладом алітерації виступає ритміка, породжена повтором звуку «*d*» у фразі «*deep and liquid capital markets*», завдяки чому створюється мелодійність та глибша увага до цієї конструкції. Подібна конструкція покращує сприйняття інформації аудиторією та її уважність, а також покращує розуміння ролі та впливу Лондона в економічному контексті [46].

Окремої уваги заслуговує єднальна генералізація, до якої часто вдаються політики, щоб окреслювати свою та суспільну приналежність до єдиних груп.

Наприклад, займенник «*we*» вживається 22 рази прем'єр-міністром з метою вказання на наявність єдності між союзними силами Заходу у допомозі Україні у контексті російського повномасштабного вторгнення та гострої потреби країни в інвестиціях. Також вже прямою думкою мовця, що узагальнено вимальовує спільні дії та цілі Великої Британії й її союзників є наступна фраза: «*I know I speak for everyone here when I say we're with you*» [46].

Здебільшого промова Р. Сунака містить багато позитивних епітетів, які можна поділити на окремі категорії, кожна з яких виконує свою окрему функцію надання характеристики або втілення ставлення оратора до пов'язаних теми або питання, щоб переконати слухачів у наявності серед них позитивних аспектів, що заслуговують уваги.

Наприклад, для опису характеру українського народу використовується «*incredible ingenuity and defiance*», у той час як для опису України як однієї з європейських країн спостерігається цілий набір епітетів: «*vibrant, dynamic, creative, European country*». Іншим прикладом останнього є згадка «*thriving tech sector*», щоб посилити позитивне ставлення інвесторів до української держави. Також прем'єр-міністр не оминає можливості наголосити на практичній користі для потенційних інвесторів, додаючи епітет величини «*huge*» до інвестиційних перспектив [46].

Використання негативних епітетів зумовлюється потребою вираження осуду війни та страждань українського народу. Наприклад, вираз «*terrible war*» містить епітет, що окреслює наслідки війни як вкрай негативні та морально неприпустимі, а перепони названо «*one of the biggest obstacles*» з метою виділення їх масштабу та потенційного позитивного факту від їх здолання унаслідок успішних інвестицій [46].

Етос прем'єр-міністра ефективно було імплементовано за рахунок частого вираження позитивних емоційних епітетів, що окреслюють вдячність або повагу політика до інших. Наприклад, під час представлення лідера України використовується «*my great pleasure*», а конференція має додатковий епітет «*fantastic*», який наголошує на високих очікуваннях Р. Сунака від

зустрічі. Також використано емоційні вирази «*my enormous pleasure*» та «*tremendous leadership of this issue*» під час презентації президентки Європейської комісії, що функціонально доповнюють як самого оратора, так і подальший виступ У. фон дер Ляєн [46].

Окрім цього, оратор декілька разів поспіль виражає подяку президенту України В. Зеленському, що на пряму пов'язано з категорією етосу: «*Thank you. Thank you Volodymyr*». Під час прогресивного розгортання думки прем'єр-міністр Великої Британії виражає вдячність іншим учасникам конференції також за їх підтримку, що виступає окремим морально-етичним комплементарним маркером, який буде допоможе промові краще сприйматися аудиторією: «*So, thank you again and thank you to everyone who's here today for your support*» [46].

Таким чином, мовлення британського прем'єр-міністра шанобливе, ритмічне, чітке та послідовне. Інтонації підібрано таким чином, щоб комунікативний акт між ним та слухачами відбувався на високому рівні та доповнював ті лінгвостилістичні засоби та персуазивні прийоми, що він використовував упродовж виступу.

Варто розглянути те, як політик у своєму виступі використовує статистичні дані, щоб підвищити рівень довіри до свого мовлення та мати глибший вплив на логічний аспект свідомості учасників конференції: «*During the winter Russia tried to destroy Ukraine's energy grid. By February over 40% of power generation was down*». Розмір озвученого числа може сприяти й більш емоційному сприйняттю почутого, а лаконічність другого речення підкреслює серйозність негативного впливу російської агресії на українську енергосистему та українське суспільство загалом. Подібний прийом використовується двічі, але наступного разу він зосереджується вже на економічних наслідках від війни на території України: «*And the scale of the challenge is real. The war brought a 29% fall in Ukraine's GDP last year*» [46].

Підсумовуючи, потрібно зосередити окремо увагу на широкому діапазоні лінгвостилістичних засобів вираження технологій персуазії у

промові Р. Сунака, що дозволяє йому ефективно взаємодіяти з аудиторією, створювати позитивний настрій конференції, а також продуктивно поєднувати категорії логосу, етосу та патосу заради успішної реалізації провідної функції конференції – стимулювання економіки України через інвестиції, а також покращення іміджу союзних країн-учасниць.

Окремо можна відзначити, що британський прем'єр-міністр активно використовує низку епітетів, метафор, анафор, чітких символів, емпатичних конструкцій тощо. Також вдало поєднано взаємодію з іншими політиками та історію про українського військового, яка комплементарно вплинула на якість та персуазивність промови політика. Генералізацію використано для вираження консолідації союзників у питанні російської агресії проти України, виокремлення цінностей та представників Заходу від помилкових дій Росії, а також закріплення образу країн НАТО та Європи як зацікавлених та активно залучених у досягненні миру та справедливості на території України згідно з міжнародним правом, морально-етичними цінностями та практичними економічними факторами, у яких напряду зацікавлені інвестори.

Висновки до розділу 2

Аналіз промов британських та американських політиків виявив низку важливих компонентів, які формують лінгвостилістичні особливості імплементації технологій персуазивності у сфері політичного дискурсу.

Зразками для дослідження виступили промови декількох політиків Великої Британії та Сполучених Штатів Америки, серед яких найбільшу увагу отримали британський прем'єр-міністр Р. Сунак та американський президент Дж. Байден. Під час ознайомлення з текстами їх виступів було виявлено використання різноманітних лінгвостилістичних засобів, які окреслювали водночас як індивідуальну специфіку ораторів, так і загальну мовленнєву тенденцію у політичних середовищах, які вони представляють в умовах глобалізованого сучасного світу.

Англомовні політики активно використовують низку стилістичних прийомів, серед яких були: анафора, повтор, епітет, метафора, градація, антитеза, іронія, гумор, риторичне питання, емоційно насичена лексика тощо. Особливої уваги заслугоували використані лексичні одиниці, висока кількість множинного займенника «we», протиставлення цінностей Заходу та блоку країн НАТО Російській Федерації, особливо – у контексті війни на території України. Обидва політики намагалися зацентувати увагу слухачів на єдності волі союзників з українським народом, спільності цінностей, а також на консолідованому бажанні досягти мир за міжнародним правом. Також оратори вдало поєднували такі фундаментальні риторичні категорії як логос, етос та патос.

Особливої уваги заслугоує факт того, що промови обох політиків були спрямовані рівнозначно на підтримку України, осуд Росії та затвердження своєї сторони як миротворчої, діяльнісної та морально-етично правильної. Р. Сунак та Дж. Байден акцентували на рішучості та ефективності підтримки українського народу, а також на емпатичному співчуттю до страждань та

боротьби останнього. Водночас демонструється повага та наявність симпатії до постраждалої сторони.

Розглянуті промови дозволяють спостерігати ефективно використання різноманітних лінгвостилістичних засобів, щоб привертати увагу слухачів, а також схилити їх до підтримки провідної думки, яка проголошується упродовж політичного виступу завдяки різним прийомам. Уміле та доречне використання стилістичних засобів та фігур дозволяє якісно довершити промову та повноцінно впливати на сприйняття, уважність та підтримку з боку аудиторії. Важливу роль відіграють ритміка, поєднання логічних та емоційно заряджених конструкцій, а також послідовність та чіткість думки, що наскрізною лінією пронизує окремий акт мовлення та пов'язує з загальним міжнародним дискурсом, темою якого виступає війна України проти Росії, а також її вплив на геополітичний світ.

Обрані промови описували функціонально різні прояви діяльності Великої Британії та Сполучених Штатів Америки, тому термінологія політиків дещо відрізнялася: Р. Сунак вживав більше економічної термінології, оскільки його виступ відбувався на інвестиційній конференції, а у Дж. Байдена фігурувало більше військових термінів, так як обговорювалися шляхи посилення захисної спроможності України в найближчій перспективі.

Таким чином, хоча розглянуті політичні виступи політиків не охоплюють усіх аспектів феномену політичних промов у широкому та вузькому значеннях, було виокремлено загальні лінгвостилістичні характерні особливості ораторського мистецтва у англомовному середовищі, які матимуть високий потенціал для подальшого дослідження в синхронічному та діахронічному зрізах американського та британського політикуму з метою вивчення шляхів персуазії в межах політичного дискурсу, а також нюансів політичної комунікації загалом.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ З ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

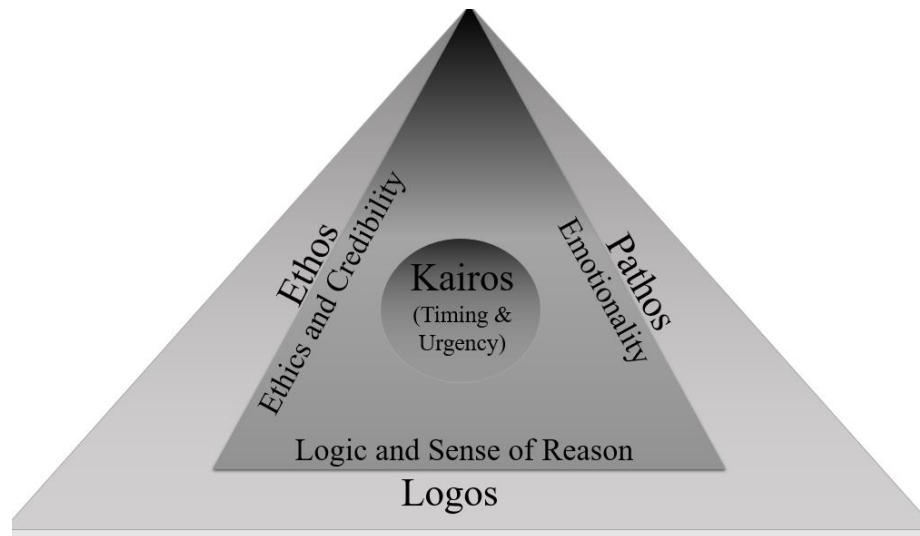
3.1. Розробка комплексу вправ з формування оцінювально-аналітичної та письмової компетентностей учнів профільної школи

Зважаючи на попередньо опрацьований теоретичний фундамент та практичний аспект дослідження, процес формування оцінювально-аналітичної компетентності учнів постає як комплексний та багатоплановий продукт узгодження практичного досвіду та академічних знань з педагогіки, філології, риторики та супутніх дисциплін.

Аналіз публічного виступу є стрижневим елементом для досягнення та реалізації розуміння функціонального, структурного та змістового компонентів промови, що вимагає відповідного попереднього ознайомлення школярів з головними концептами явища переконливості у політичному дискурсі та комплементарними до них знаннями. Наприклад, доцільним є вивчення таких понять як логос, етос, патос та кайрос, а також використання лінійної моделі Г. Лассвела з метою кращого оцінювання особливостей комунікативного акту політика перед публікою в поданому контексті. Окрему цінність несе у собі пізнання використаних мовцем риторичних прийомів та стилістичних фігур, їх функції, ефект та якість реалізації на практиці. Дослідження використає вже опрацьовану у попередньому розділі промову Дж. Байдена як приклад текстового матеріалу для практичного опрацювання у класі.

Згідно з попереднім коментарем, необхідним вступним етапом до опанування явища персуазії класом є ознайомлення шкільного колективу з

поняттями логос, етос, патос та кайрос. Для цього доречним є ознайомлення з взаємопов'язаності чотирьох компонентів персуазивного мовлення, які у комплексі формують високоякісну промову, що досягається педагогом за рахунок побудови відповідного наочного зображення для легшого сприйняття концептів, а також стислого пояснення змісту цих термінів.

Рис. 3.1. Схематичний приклад опорного малюнку для вивчення концепцій «логос», «етос», «патос» та «кайрос»

Приклад пояснення етосу, патосу, логосу та кайросу: *«According to the picture, we have three main modes of persuasion: ethos, pathos, and logos. It's essential to understand them, as each of them is essential for making an efficient public speech. First of all, we need to memorize that ethos involves the moral competence, values, and character of the speaker. Secondly, it's important to know that pathos uses the understanding of the emotions, ideals, and feelings of the audience to benefit the orator. Thirdly, we have to keep in mind that to use logos appropriately, we have to find the right way to articulate our own ideas and arguments to make our speech more reasonable and rational. All of them should be used cautiously and fluently. You may also see kairos if you look carefully at the picture. It is your ability to seize the opportunity and adjust your oration to current events or tendencies».*

Наявність теоретичного опису базових принципів ведення переконливої комунікації оратора з аудиторією дозволяє викладачу створити та використати

вправи на формування та закріплення розуміння учнями вищезазначених модусів. Вартим уваги є те, що абстрактність термінів та їх імплементації зумовлюють обмежений діапазон можливих форм діяльності, який потрібно скерувати або до творчих інформативних завдань, або до колективного обговорення. Обидві опції є досить важливими та корисними для розвитку критичного мислення, схильності до творчості, письмової та мовленнєвої компетентностей тощо. Наприклад, учитель може запропонувати дітям наступні завдання:

Task 1. Make an association chain for pathos, ethos and logos

Answer the following question in written form: What do you think of while reading the names of these modes of persuasion: pathos, ethos, logos?

Make a mind map or scheme to visually support your association (leave some space for additional content for later). Share your result with your classmates and take part in the discussion. If necessary, you may extend your scheme or mind map. Now, think of the potential meaning of kairos. Include it into your piece of writing and compare your outcome with others.

Вправа на побудову асоціацій у зручній для учнів формі є непоганим фундаментом для засвоєння та потенційної корекції уявлень стосовно логосу, етосу, патосу та кайросу. Останній рекомендується пояснити пізніше, зосередившись на трьох основних, оскільки надмірна кількість термінів та потенційна неочевидність останнього може сповільнити та дестабілізувати процес утвердження остаточного розуміння понять.

Task 2. Find and analyze the evidence of the use of modes of persuasion (pathos, ethos and logos)

You are going to read a speech of the US President J. Biden. Before doing that, think of any facts you know about this person and his role in the US government. Write down your thoughts. It's appropriate to find information in the Internet. Share your ideas with others. Now, read through J. Biden's speech and find any example of pathos/ethos/logos. Try to explain how pathos/ethos/logos is used to influence the audience.

Учитель може використати це завдання, щоб допомогти дітям не тільки навчитися ідентифікувати той чи інший шлях персуазії, обраний політиком, а й простежити рівень їх розуміння модусів та здатність до формування власної думки. Доречним є як колективне обговорення, так і виконання вправи індивідуально, наприклад, у форматі написання есе, оформлення таблиці або підготовки інформативної презентації.

Task 3. Classifying main moral, emotional and rational factors that make up the context behind the American support of Ukraine

Think of the context behind the speech and its impact on the content of this speech. Why is it important for the USA to support Ukraine? Make a list of your thoughts (you can divide it into moral, emotional and rational factors that influence their current actions). Share them with your classmates and be ready to improve your list accordingly.

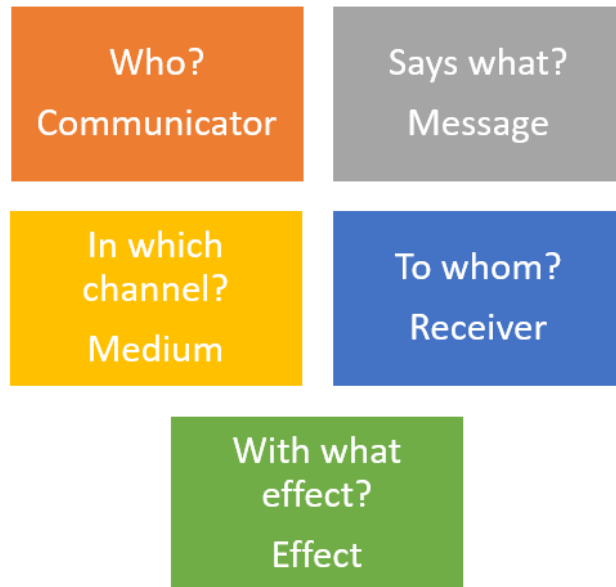
Педагог має можливість зв'язати наявний серед учнів текст промови з геополітичними, соціально-економічними та морально-етичними обставинами навколо зустрічі Дж. Байдена з його аудиторією, які формують разом форму, зміст промови. Дискусія між дітьми позитивно сприятиме соціалізації, обміну думок та досвіду, а також покращуватиме здатність вести комунікацію на політичну тему.

Ці завдання дозволять учням засвоїти концепції етосу, патосу, логосу та кайросу у контексті публічного виступу Дж. Байдена, тобто його логічних, емоційних та етичних аргументів у конкретному контексті політикуму Сполучених Штатів Америки та його стосунків з Україною

Засвоєння інформації з чотирьох модусів гарантує наявність у учнів теоретичного базису та певного попереднього практичного досвіду для подальшої пізнавально-аналітичної діяльності з дослідження публічного виступу, що завчасно можна поділити на індивідуальне ознайомлення з дослідженням та колективне обговорення з аналізом впливу оратора на слухачів.

Наступним кроком для глибшого розуміння феномену персуазії є знайомство з лінійною моделлю Г. Лассвела. Під час пояснення доречним буде, якщо педагог презентує учням схему, яку вони у подальшому зможуть адаптувати під себе та вільно використовувати, щоб аналізувати публічні виступи:

Рис. 3.2. Приклад схематичної ілюстрації для зображення змісту лінійної моделі Г. Лассвела

Оптимальним педагогічним способом пояснення учням принципу роботи моделі Г. Лассвела буде дескриптивне завдання, яке дозволить евристично та інтерактивно залучити клас у процес концептуалізації схеми та способу її використання під час дослідження ключових компонентів будь-якого публічного виступу: *«Please, look at the scheme that has the Lasswell's model of communication and try to write down its function and content. Be ready to explain and support your ideas in front of your class»*.

Наступним практичним кроком до реалізації моделі Г. Лассвела є її використання під час аналізу публічної промови. Наприклад, можна використати схему, щоб проаналізувати виступ Дж. Байдена за його структурою, використаними каналами комунікації та ефектом на аудиторію:

Task 4. The use of the Lasswell's model in analyzing the public speech

Make a table or mind map to briefly analyze J. Biden's speech by using the Lasswell's model. Students have five minutes to do that. When they are ready, they'll share their result with others while the teacher will be making their own scheme that'll include the best answers. Additionally, the class has to be involved in discussion concerning their ideas.

Стилістичні фігури та риторичні прийоми постають наступним важливим елементом для поглибленого розуміння використаних засобів для ефективнішого переконання аудиторії та впливу на їх сприйняття публічного виступу. Відповідні вправи мають покращувати сприйняття мовленнєвого процесу в межах політичного дискурсу, а також давати необхідний набір знань та досвіду для самостійного створення та декларації тексту для публічного комунікативного акту. Окрім цього, важливим є досягнення поглиблення розпізнавальних та дескриптивних навичок, а також розуміння зазначених вище прийомів у політичній промові.

Використовуючи стилістичні фігури та риторичні прийоми, які були використані Дж. Байденом у своєму виступі, були сформовані наступні вправи:

Task 5. Identifying and presenting stylistic and rhetorical devices used in the speech of J. Biden

Answer the following two questions and note your observation down:

- 1) *What stylistic and rhetorical devices do you know?*
- 2) *Which of them can you see in J. Biden's speech?*

Describe their use in the speech to your partner. Combine your answers to present them in front of your class by making a presentation. Be ready to discuss its content with others.

Лінійне опитування, діалогічна дискусія, підготовка повідомлення або презентації: можуть поетапно загально пізнати природу стилістичних та риторичних фігур, а також поетапно зануритися не тільки в дескриптивну та

ідентифікаційну діяльність, а й у описову, де учні зможуть краще зрозуміти функціональну цінність використаних прийомів:

Task 6. Analyzing the purpose of stylistic and rhetorical devices and their effect on the audience

Read the text of J. Biden's speech again to make a table in which you have to include all the names of stylistic and rhetorical devices that you've witnessed in the speech, their examples, and any potential or factual effect on the audience you may think of.

Складання таблиці з використаними стилістичними фігурами та риторичними прийомами з метою поліпшення критичного мислення, уміння аргументувати відповіді учнів, яким необхідно буде проаналізувати та пояснити використані президентом Дж. Байденом прийоми з їх потенційним та фактичним впливом на аудиторію. У таблиці має бути, як мінімум, три колонки: прийом, приклад з промови, функція або ефект.

Task 7. Taking part in a group project to analyze different stylistic and rhetorical devices in J. Biden's speech

«Divide into three teams. Each team has to find and describe their stylistic devices and rhetorical figures in J. Biden's speech by creating a presentation in PowerPoint or any similar program. After each presentation in front of the class, the students have to take part in discussion in which everyone may add something if necessary. Each team has to choose one of these groups of figures: 1) *anaphora, epithets, simile*; 2) *metaphor, hyperbole, parenthesis*; 3) *gradation, military terminology, emphatic language*».

Підготовка та захист групового проекту з пошуком та описом конкретних стилістичних та риторичних фігур з метою формування глибокого розуміння закріплених за учнями прийомів, щоб максимізувати ефект від навчання та уникнути вибіркового отримання знань, умінь та навичок з теми.

Подальший аналіз політичної промови повинен включати дослідження структури тексту промови, її провідні ідеї та повідомлення, а також реалізований вплив та емоційний фон. Усебічне дослідження виступу політика

виступає основоположним фактором для формування особистостей, які здатні сприймати чужі акти політичного впливу на аудиторію, що зменшить ризик зростання популярності маніпулятивних популістів, а також поглибить розуміння політичних, економічних та соціальних ідей, які просуває політик.

Вправи для покращення розуміння структури тексту:

Task 8. Analyzing the structure of J. Biden's public speech

Try to identify different functional parts in the structure of J. Biden's speech at home (for example, the introduction, main body, and conclusion). Prepare a table or mind map and make a presentation to visually support your work. Discuss and compare your results with others.

Вправа децентралізовано підходить до пошуку розуміння структурних та функціональних особливостей виступу, його вступу, основної та заключної частин, а також виявити основні властивості тексту політичної промови, що роблять її послідовною, якісною, систематичною та зручною для сприйняття іншими. Важливим зауваженням для цієї вправи є те, що її потрібно поділити на позакласний та класний етапи активності, щоб учні змогли самостійно у зручному для себе темпі та форматі ознайомитися з структурними компонентами, а потім вже колективно їх зіставити та доповнити. Завдання можна виконати у форматі таблиці, ментальної карти, повідомлення, а також презентації, де відповіді учнів порівнюються між собою через зіставлення та оцінку, яка може мати як добровільну природу, так і проходити за рахунок використання завчасно створеної групи учнів-суддів.

Task 9. Writing an essay to identify and explain the influence caused by certain elements in the public speech

Focus on the end part of J. Biden's speech to be ready to describe the elements that exist to solidify and deepen the impact on the audience. Write down your observations in an essay (150-250 words). Your essay must include the introduction, main body (two paragraphs) and conclusion.

Вправа спрямована на покращення аналітичної, пошуково-пізнавальної та письмової компетентностей. Аналіз останньої частини промови дозволяє

остаточно визначити стратегічні дії політика для створення якісного виступу, що матиме більший вплив на аудиторію та краще запам'яється. Цінність для учнів полягає у покращенні загальних та конкретно пов'язаних з заключною частиною мовлення політика аналітично-пізнавальних здібностей. Діти мають розбити фінал промови на провідні твердження та їх функції, щоб полегшити собі процес дослідження особливостей красномовства Дж. Байдена.

Task 10. Making a table to identify main ideas and messages of the public speech

Read the public speech done by J. Biden and try to distinguish the most important ideas mentioned during the communication with the audience. Make a table that has three columns: the main idea, quote to support it, and explanation. Justify your thoughts in the third column.

Вправа спрямована на успішне виокремлення та пояснення основних ідей та способів їх донесення політиком, що дозволяє дітям краще зрозуміти функціонально-прагматичну сторону публічного виступу та використовувати це у подальшому як для власних промов, так і задля глибшого рівня усвідомлення впливу, який політик хоче досягти унаслідок використання певних риторичних прийомів у вираженні та маніпуляції суспільною думкою. Для виконання завдання учням потрібно створити цитатник у формі таблиці.

Task 11. Make a presentation about the tone of J. Biden's speech

Describe the tone of J. Biden's speech (formal, emotional, motivational, etc.) and the context according to which it is chosen in the form of a presentation. It must include the following elements: basic information about different tones, J. Biden's style of speech, examples, etc. The size of presentations should be 5-12 slides. Students have to send their works to teacher before the lesson, so that their individual results can be evaluated. During the lesson a couple of students will present their work to the class, and others will have to comment on them, add more examples of the tone used by President J. Biden, and recommend some ideas to improve the quality of their presentations.

Успішне виконання цієї вправи веде до поглиблення аналітичних компетентностей учнів, пов'язаних з виявленням та тлумаченням тону оратора та контексту, що його формує. Аргументація школярів стосовно тональності промови вимагає від них наведення прикладів у вигляді озвучення маркерів, які, на їх думку, дозволяють вважати виступ формальним, емоційним або мотиваційним.

Task 12. Analyze the influence of J. Biden's speech on the audience

Analyze the functional aspect of J. Biden's speech and take some notes. Then, characterize his impact on others in the form of a list with brief and informative messages. While writing, don't forget to analyze the purpose of this speech and current state of the American public interest in the topic. Think of logical, moral and emotional factors. Present your result in front of the class. Comment the work of other students.

Вправа передбачає написання тезового списку, який критично оцінює промову та може надавати учням можливість сформулювати власні рекомендації на покращення якості політичного виступу, якщо це вважається за можливим. Робота здатна покращити навички аналізу мети та впливу на аудиторію політика, а також вимагає від учнів виконання пошуково-дослідницькою роботи, спрямованої на краще розуміння суспільних настроїв громадян США, провідної політичної думки держави та її союзників у контексті як захисту України від Росії, так і її затвердження як прозахідної союзницької країни.

Окремим типом вправ для поглиблення розуміння явища персуазії та впливу політиків на аудиторію є проведення порівняльного аналізу публічних виступів Дж. Байдена. Наступні вправи рекомендується давати учням у форматі індивідуального або групового проектного завдання, щоб вони могли самостійно до нього підготуватися, а також урізноманітнити власний досвід без зниження ефективності:

Task 13. Comparative presentation of thematically similar speeches

Make a comparison of this J. Biden's public speech with the one that is thematically similar to it. Make a presentation with a table that includes the

following categories: goals, main ideas, context, effect on the audience, rhetorical and stylistic devices, tone of the speech, etc. The task can be done collectively as a group project. While presenting this work, others have to analyze it and comment on it.

Виконання цієї вправи передбачає порівняння обраної викладачем політичної промови Дж. Байдена з довільно обраним учнем іншим публічним виступом президента США для подальшого складання порівняльної таблиці або твору, що сприятиме розширенню учнівської здатності до порівняльного аналізу та врахування контекстуально та функціонально відмінних аспектів виступів. Під час зіставлення текстів доречним буде врахувати мету, стилістичні та риторичні фігури, які можна розбити на конкретні види для точнішого аналізу, а також тон, провідні тези та ідеї, контекст, очікувані та отримані результати або ефекти. Зважаючи на об'єм можливих підтем у подібної вправи, вважається за можливе урізноманітнювати та збагачувати навчально-виховний процес через надання конкретних завдань, наприклад, на зіставлення використаних епітетів, метафор, професійної термінології тощо.

Task 14. Writing a comparative essay about two thematically different speeches

Analyze and compare thematically different J. Biden's speeches to specify the influence that a certain topic may have on a speaker in the form of an essay (200-300 words). The essay should focus on structural, linguo-stylistic, functional or contextual aspects of these speeches. During the lesson, students have to present their works and comment on them to reflect on their quality.

Подібна вправа спрямована на подальше поглиблення навичок усного та письмового мовлення, а також пошукових та аналітичних компетентностей учнів. Необхідно звернути увагу на різні використані риторичні та стилістичні засоби у вираженні мовлення, специфіку продемонстрованої термінології, сприйняття виступу аудиторією, очікувані результати тощо.

Task 15. Taking part in a group project to compare the oratorical features of two politicians

Divide into groups and prepare projects comparing the oratorical features of J. Biden and another speaker. This should include all the similarities and differences used by these two politicians in their use of rhetorical and stylistic devices. Also, the comparison may include their different special oral habits, use of gestures and facial expressions, tone of their speeches, etc. Pay attention to their social status in the American society, set of moral beliefs and political agenda. Present your project in front of others in the form of a presentation with the use of PowerPoint or similar program and post-presenting discussion.

Вправа очікує від учнів зіставлення індивідуальних особливостей різних ораторів з метою створення портрету, порівняльної таблиці або підготовки повідомлення, яке класифікує провідні схожі та відмінні риси між двома політиками. Цінність цього завдання полягає у його гнучкості, оскільки дозволяє не тільки зосереджуватися на особливостях лише Дж. Байдена та іншого оратора, а й надає змогу аналізувати специфіку публічного виступу всього англomовного суспільства або зіставити декілька країн з провідною англійською мовою, а також відмінності, що були накладені між окремими політиками тематично, ідейно, соціально-ієрархічно тощо. Завдяки цьому учні можуть поглибити своє розуміння політичного дискурсу, а також інкорпорувати попередньо засвоєні знання для більш ґрунтовного риторичного, філологічного, соціологічного або політологічного дослідження.

Комплементарним до вправ є приклад план-конспекту уроку для вивчення англійської мови у профільній школі, у якому показані додаткові способи дослідження політичного виступу та розглядання проблеми використання технологій персуазивності в політичному дискурсі [Додаток А].

Підсумовуючи, актуальним коментарем до запропонованих вправ є те, що вони носять дескриптивний наочний характер та можуть бути легко змінені та адаптовані під контекст, педагогічну доцільність та необхідну складність. Наявність широкого спектру завдань з формування відповідних до теми дослідження компетентностей учнів доводить, що існує великий академічний та лінгводидактичний простір для поглиблення напрацювань у цьому

напрямку з метою подальшого відточення та збагачення методичних та наукових матеріалів. Також потрібно враховувати чинну програму, поставлені педагогічні мету та завдання, наявність доступу до ІКТ, формат навчання (денний, дистанційний, змішаний тощо), індивідуальні особливості класу тощо.

3.2. Розробка комплексу вправ з формування мовленнєвої компетентності учнів профільної школи

Дослідження передбачає досягнення позитивної динаміки під час формування мовленнєвої компетентності учнів за рахунок використання публічного виступу Р. Сунака, який було попередньо проаналізовано та опрацьовано. Тим не менш, закономірним доповненням є теза про те, що основою для утворення та покращення здатності старшокласників сприймати, відтворювати та генерувати власні політичні тексти може бути досягнена з не меншою ефективністю за умови використання інших виступів англомовних політиків.

Підготовлені вправи відповідають як вимогам чинної програми, так і теоретико-практичному матеріалу, що становить основу цього дослідження. Певні перекликання з попередніми вправами лише доводять взаємопов'язаність та комплементарність підібраних завдань, що ставлять за мету досягнення всебічного розвитку української молоді старших класів профільної школи.

Вправи описового характеру, спрямовані на покращення діалогічної комунікації, системного аналітичного мислення та креативності:

Task 1. Discuss main messages and ideas of R. Sunak's speech

Read the text of R. Sunak's speech. Analyze it to find main messages and ideas of the speech. Discuss everything relevant to your previous activity with your classmates. Summarize the discussion in a notebook or Word document.

Вправа передбачає пошук, систематизацію та колективне обговорення провідних ідей та повідомлень промови Р. Сунака, тому сприятиме активному обміну думками та поглядами у групі, покращуватиме мовленнєві та аналітичні компетентності учнів, а також дозволить їм ефективніше формувати та демонструвати власну точку зору. Діти мають обговорити та проаналізувати провідні ідеї та твердження політика у його промові. Доречним буде використовувати методи «Мікрофон» або «Круглий стіл».

Task 2. Brainstorming session about main features of R. Sunak's speech

Read through the text of R. Sunak's speech and take notes of its main features. Then, take part in a brainstorming session to quickly and efficiently characterize R. Sunak's speech. Pay attention to the tone, rhetorical and stylistic devices, structure, main ideas and expected results of this act of communication with the audience. Reflect on the brainstorming session by writing a brief list, mind map or table filled with the ideas that have been mentioned during the exchange of thoughts.

Вправа передбачає активну та швидку тезову комунікацію стосовно опорних та незначних деталей виступу Р. Сунака, що розвиватиме критичне та креативне мислення учнів, їх здатність швидко та ефективно формувати та декларувати власні аргументи, щоб у подальшому їх розвивати, обговорювати та просіювати. Важливим є поглиблення уваги на стилістичних та риторичних фігурах, що були використані задля збільшення рівня персуазивності виступу. Унаслідок генерації та просіювання ідей учитель, який фіксує відповіді та коментарі дітей у форматі таблиці або схеми, залишає найбільш доречні та вичерпні з озвучених тез.

Task 3. Presenting a report on R. Sunak's techniques of persuasion

Prepare and present a report on the effectiveness of R. Sunak's techniques of persuasion and their influence on the audience (use of stylistic figures, statistical data, rhetorical techniques, combination of logos, pathos, and ethos, et cetera). Use

PowerPoint or any other appropriate program to support your speech. Other students should comment and give a thorough analysis of reports.

Вправа спрямована на поглиблення мовленнєвої компетентності та здатності до ведення пошуково-аналітичної діяльності у межах тексту політичного виступу, а також скерована на покращення критичного мислення. Очікується, що учні підготують звіт з використаними техніками переконання, їх впливом на публіку тощо. Потрібно зазначити, що подібне завдання можна адаптувати для проведення складніших групових проєктів, у яких від дітей очікується виконання більш конкретних завдань з дослідження певних прийомів та фігур, наприклад, алітерації, метафори, використання гумору тощо. Відповідно, такий тип вправ позитивно впливатиме на загальне розуміння теоретичної бази та можливості її реалізовувати на практиці.

Task 4. Collective analysis of the speaker's transition between different structural parts of the speech

Find and write down your explanation of the use of devices that facilitate the speaker's transition from one structural part of his speech to another. Then, take part in a discussion session. Pay attention to the rhetorical techniques that improve the structure of the text. Take some notes of the discussion to reflect on the received information later at home».

Вправа вимагає від учнів, щоб вони виявили та проаналізували риторичні прийоми для більш гармонійного структурування виступу, що має за мету розширення учнівського розуміння принципу організації публічного тексту для промови, а також підвищення аналітичних навичок структурного аналізу мовлення. Доречним є як письмове, так і усне виконання вправи з комплементарним груповим обговоренням та конструктивним взаємним доповненням у форматі круглого столу, лінійного або перехресного опитування або простої дискусії.

Також продуктивними можуть показати себе вправи на покращення усного мовлення та навичок вербальної комунікації, наприклад можна запропонувати учням виконати наступне завдання, що полягає у підвищенні

ефективності та якості, а також поступовій автоматизації керування власними інтонацією, жестами, мімікою, логічними наголосами, технікою читання:

Task 5. Eloquent recitation of R. Sunak's speech

Read the text of R. Sunak's speech clearly. Try to control your intonation, gestures, and facial expressions. Emphasize the important parts of the speech. Participate in the discussion dedicated to your mistakes and ways to improve skills of public speaking. Take notes of everything proved to be important. Try to read the text again with new knowledge of ways how to deliver speeches.

Іншим прикладом вправи на покращення вербальної комунікації та усного мовлення є підготування доповіді, у якій описується виступ Р. Сунака або навіть порівнюється з іншим, щоб поліпшити навички пошуку, аналізу, зіставлення та презентації результатів дослідження політичних промов:

Task 6. Presenting a comparative report on two politicians' similarities and differences

Prepare a report that describes and compares the similar and different aspects of the speech of R. Sunak and another politician (chosen by the student). Make a presentation to support your observations. Deliver your report to the class. Take part in the analysis of the report done by your classmates. Comment on other works.

Стосовно підготовки доповіді дескриптивного або компаративістського характеру, доречним є відведення більш конкретних цілей для учнів, наприклад:

1) *«compare the use of stylistic devices by these politicians. Make a table to support your report»*, - завдання, щоб спонукати учнів оцінювати роль та функції обраних стилістичних фігур у промові, аналізувати індивідуальні та спільні характерні риси виступів обраних політиків тощо;

2) *«think of similarities and differences on the thematic and stylistic levels of these two speeches. Include them in your PowerPoint presentation to enhance your report»*, - вимагає від учнів з'ясування тематичних та стилістичних

властивостей обраних виступів, врахування контексту, схильності політиків до певних патернів комунікації з публікою тощо;

3) *«analyze the implementation and effect of the modes (ethos, pathos, logos) used by R. Sunak and another politician. Make a table or use a separate slide of your presentation to improve your report»*, - завдання на виявлення логосу, етосу та патосу в промовах Р. Сунака та іншого політика, щоб краще усвідомлювати підібрану ораторами стратегію впливу на аудиторію, її доречність та ефективність.

Кожне з зазначених вище завдання на побудову та декларування доповіді вимагає від учнів виконання попередньої пошукової та аналітичної діяльності, формує схильність поглиблено досліджувати обране питання та демонструвати свої результати у привабливій та доступній формі, наприклад, використовуючи програму PowerPoint, платформи Google Meet, Zoom тощо. Відповідно, активність учня спрямована не тільки на покращення усного мовлення та аналізу тексту, а й на краще володіння засобами комунікації з учнями класу.

Найвищу складність можуть становити вправи, які вимагають від учнів ведення або імітацію публічної діяльності в межах класу з метою опрацювання поставлених педагогом питань та практики вивчених прийомів персуазії та впливу на аудиторію. Під час імплементації подібних вправ варто попередньо створити оптимальне педагогічне середовище та емоційний фон, щоб зменшити кількість стресу та відволікаючих факторів. Наступні вправи можуть виявитися корисними:

Task 7. Participate in the student debate on a political topic connected to Ukraine

Take part in a student debate in the “Karl Popper” format on a topic that resonates with R. Sunak’s speech. Six participants should focus on their roles in their groups and offer some arguments and questions to the opposing team. The rest students take the role of judges that have to prepare a constructive feedback on two

teams. They have to pay a special attention to any weak or incorrect evidence and all logical flaws of participants. The list of potential topics for the debate:

- 1) «Should we invest in Ukraine?»*
- 2) Is it our moral duty to invest in Ukraine during the war?»*
- 3) What is more important in politics: to gain financial benefits or to preserve your moral compass?»*

Під час виконання цієї вправи учитель бере на себе роль медіатора, підбираючи правила та формулу проведення дебатів, упродовж яких діти мають представити власні аргументи на певне питання, які потім оцінюватимуться іншими учнями та викладачем, що не беруть участь у дебатах напямую. Завдання покращуватиме мовленнєві та оцінювально-аналітичні здібності учнів, посилюватиме навички дебатування та вміння ефективно захищати та презентувати власну точку зору. Рекомендується поєднувати дебати з методом роліової гри, оскільки це дозволить вийти за межі суто української перспективи на поставлену проблему, а також значно розширити діапазон досвіду, що діти можуть отримати під час роботи.

Task 8. Write and present a similar speech to the one delivered by R. Sunak

Write a script of your own public speech, using the theme, context, and content of R. Sunak's oration. The text should include appropriate stylistic and rhetorical devices. Additionally, the structure should introduce the main idea, support it with some arguments and evidence, and summarize the whole speech. Then, the student must deliver the speech to their classmates and discuss it afterwards. Pay attention to your intonation, pace and emotionality while speaking. The speaker has to analyze and comment on the effect of their speech on the audience by mentioning their implementation of logos, ethos, pathos.

Зміст вправи передбачає, що учні підготують та декларують власний публічний виступ, що тематично та контекстуально відповідатиме промові Р. Сунака. Очікується, що учні сформулюють необхідні мовленнєві компетентності, покращать власне креативне та критичне мислення, а також

закріплять теоретичні відомості зі сфери використання технік персуазивності в політичному дискурсі. Творчий елемент діяльності полягає в тому, що діти зможуть власноруч підібрати власні стилістичні та риторичні прийоми, які дозволять їм виробити власний стиль ведення публічного виступу. Після етапів презентації та підготовки доречно додати рефлексію, під час якої учні зможуть глибше зосередитися на психології аудиторії, у той час як остання дослідить вплив на себе з боку уявного політика на практиці за використання рольової гри.

Task 9. Role-play a Q&A session

Role-play a situation in which there's a Q&A session where one student is a politician, while others make up the audience that has prepared some questions. The purpose of the meeting is to consider the main issues related to the support of Ukraine in the context of a full-scale invasion, where journalists have to pose questions to the politician about the main reasons for helping the country, ways of supporting Ukraine, as well as the expected consequences for citizens of European countries. The student chosen to be the politician must improvise but it's allowed to prepare some notes to enhance their answers.

Динамізм та складність вправи вимагає концентрації від вчителя-медіатора та учнів, а також передбачає розподіл на умовні категорії ораторів та журналістів, де останні мають підготувати запитання від аудиторії, які потребують відповіді від політиків. Унаслідок подібної діяльності, обидві сторони можуть покращити власні практичні мовленнєві та аналітичні навички, критичне мислення, швидкість реакції, здатність формувати й демонструвати аргументи з необхідними засобами персуазії тощо. Доречним буде звернути увагу на необхідність правильно побудованих питань та відповідей, оскільки вони матимуть значно потужніший ефект на реценцію повідомлення загалом, а також на потенціал впливу, що може мати відповідь на публіку. Завдання можна комбінувати з іншими, що передбачають підготовку доповіді, презентації, а також участі в дебатах та публічних виступах.

Task 10. Writing and delivering a public speech connected to Ukraine

Choose any topic you like connected to Ukraine. Write a script for your speech, enhance it with some appropriate rhetorical and stylistic devices, and practice it at home. Then, take some notes to help you and deliver the speech in front of the class. Others may ask you some additional questions if that is appropriate. Comment on other public speeches. Reflect on your activity after the lesson in the form of a brief report.

Найвища за складністю вправа затверджує, перевіряє та поглиблює здатність учнів вести ефективний публічний виступ з використанням усіх попередньо сформованих навичок побудови тексту промови та його подальшої декларації перед аудиторією класу. Фундаментальну важливість має доцільне та гармонійне поєднання технік персуазивності, стилістичних фігур, уміння використовувати власні жести та міміку, щоб доповнювати та увиразнювати мовлення, а також надавати йому більший рівень впливовості на публіку. Підготовлений виступ має бути оцінено як іншими учасниками навчально-виховного процесу, так і викладачем, що може озвучити низку порад з поліпшення якості комунікативного акту.

Окрім цього, було використано теоретичний лінгводидактичний фундамент та промову Р. Сунака за основу, щоб навести приклад план-конспекту уроку з англійської мови для профільної школи, який зображує один з доречних способів проведення заняття з учнями з вивчення явища впливу політика та покращення їх аналітичних та мовленнєвих компетентностей [Додаток Б].

Підсумовуючи, створені вправи утворюють цілий комплекс дій, який охоплює лише невелику частину педагогічних можливостей та перспектив для поглиблення розуміння феномену персуазивності у межах політичного дискурсу. Недоречним буде обмежуватися лише одним типом завдань або форматів діяльності, тому рекомендується активно підлаштовуватися під освітні потреби учнів, їх можливості та інтереси, а також звертати увагу на нові академічні дослідження та кон'юнктуру політичного простору на світовій

арені. Рекомендується зосереджуватися на виступах, які тематично пов'язані з Україною та відповідають потребам чинної освітньої програми та вимогам профільної школи до навчально-виховного процесу під час вивчення англійської мови. Таким чином, навчально-виховний процес матиме змогу повністю реалізувати освітній потенціал та зберегти власну актуальність.

Висновки до розділу 3

Поєднання теоретичної бази та практичних спостережень з публічних виступів політиків Р. Сунака та Дж. Байдена дозволило сформувати широкий комплекс вправ, які сприяють розвитку мовленнєвої, письмової та оцінювально-аналітичної компетентностей учнів.

Створені вправи відповідають віковим особливостям учнів, чинній освітній програмі, а також теоретико-методичній основі, що визначає зміст та форму дослідження явища персуазивності у політичному дискурсі. Корисними виявилися праці мислителя Аристотеля, а також фундамент, закладений науковцями Г. Лассвелом, К. Ховландом, І. Джаніс та Г. Келлі та іншими.

Унаслідок підготовки матеріалу виявлено важливість розуміння використаних стилістичних фігур, риторичних прийомів, побудованої структури, апеляції до розуму, моральності та емоції аудиторії тощо. Обрані вправи сконцентровані не тільки на знаходження, опис та використання вищезазначених прийомів та загальних аспектів будь-якої промови, а й зосереджується на тонові промови, інтонаціях, жестах, а також міміці, які можуть бути виявлені уже під час прямого спостереження за ходом політичного виступу у прямому ефірі або запису. Пошуково-дослідницька діяльність учнів виступає ключовим елементом для адаптації та розвитку комплексу вправ у контексті, який пропонується діалогічною взаємодією

школярів та викладачів. Бажаним для успішності подібної комунікації є побудова конструктивних довірливих стосунків та оптимального педагогічного середовища у якому будуть відсутніми дискомфорт та відволікаючі фактори.

ВИСНОВКИ

Було проаналізовано основні положення та перебіг генезису явища персуазивності, а також провідні дослідження питання у контексті комунікативної сфери. Також було виявлено хибність думки про те, що ораторське мистецтво та основні принципи персуазії та його впливу беруть свій початок з Античної Греції та Риму, утім це не ставить під сумнів фундаментальний вплив мислителів цієї доби на формування та розвиток подальших праць у цій сфері людської цивілізації.

Також було вдало теоретично охарактеризовано явище персуазивного впливу у межах політичного дискурсу, а також виявлено основні фактори, які можуть позитивно або негативно змінювати якість публічного виступу. Окрім цього, було розглянуто очікувані ефекти від використання низки риторичних та стилістичних прийомів. Унаслідок дослідження теми було підтверджено, що сучасні напрацювання у межах політичних, соціологічних, педагогічних та психологічних наук дозволяють розглядати як категорію впливу, так і принципи переконання інших завдяки веденню успішної комунікації певним чином.

Під час дослідження було систематизовано та проаналізовано наявні педагогічні дослідження персуазивних технологій, а також було комплексно розглянуто їх використання у політичному дискурсі.

Використовуючи теоретичний фундамент сучасних досліджень, було досліджено особливості технологій персуазивності у політичних виступах. На основі побудованої характеристики лінгвостилістичних особливостей технологій персуазивності та їх засобів реалізації у сучасному політичному дискурсі було сформовано комплекс завдань для формування оцінювально-аналітичних, мовленнєвих та письмових компетентностей учнів у контексті англійського політичного дискурсу для учнів профільної школи під час вивчення англійської мови, що також сприятиме покращенню актуальних для

учнів знань, умінь та навичок зі сприйняття, використання та покращення резистентності до політичного впливу.

Подальша академічна перспектива наукових пошуків для розширення теоретичного та практичного доробку у цій сфері може як посприяти кількісному та якісному покращенню дидактичних матеріалів, пов'язаних з політичним впливом та явищем персуазії, так і поглибити науковий інтерес та розуміння зазначених феноменів за межами лінгводидактичних праць.

Використання теоретичних та практичних результатів дослідження під час викладання профільного предмету англійської мови дозволяє якісно та кількісно збагатити представників таких важливих професій як філологів, перекладачів, дипломатів та політиків України завдяки формуванню компетентностей з аналізу політичних виступів, а також наступному відтворенню відповідних за якістю та змістом текстів, що відповідатимуть доцільності та вимогам якості, що відповідатимуть теоретичним напрацювань та практичному досвіду риторів минулого.

Було виявлено, що напрацювання у межах досліджень явища персуазії у лінгводидактиці мають великі перспективи для побудови кращого громадянського суспільства в Україні, що буде здатне як вести політичну дискусію на вищому рівні, так і уникати шкідливого ефекту від риторичного впливу політиків-популістів, які не відповідають національним, соціально-економічним або загальним державним інтересам країни. Їх використання у педагогіці дозволяє примножити лексико-граматичне, синтаксичне, стилістичне, контекстуальне та семантичне розуміння змісту політичного виступу, а також посприяти подальшому розвитку учнів як активних громадян, політиків та представників своєї держави.

Таким чином, доречним буде констатувати повне виконання всіх поставлених завдань цього дослідження, а також успішність досягнення мети кваліфікаційної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамович, С. Д., Молдован, В. В., & Чикарькова, М. Ю. (2002). *Риторика загальна та судова*. Київ: Юрінком Інтер.
2. Абрамович, С. Д., & Чикарькова, М. Ю. (2001). *Риторика*. Львів: Світ.
3. Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник української мови. Київ: Перун. <https://archive.org/details/velykyislovnyk>.
4. Вінтонів, М. О., & Мала, Ю. В. (2019). Повтор як засіб експресивізації в політичному дискурсі. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*, 8(1), 159–169.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29240/1/M_Vintoniv_U_Mala_PZEPD_1_IF_ISPP.pdf.
5. Грицаєнко, Л. М. (2013). *Основи красномовства*. Київ: КНУТД. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/4538/1/20130411_Grytsaenko_NP.pdf.
6. Діденко, М. О. (2001). *Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття)* [Extended abstract of dissertation of Candidate of Philological Sciences, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова]. https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:bNem3hTqvFkJ:scholar.google.com/&hl=uk&as_sdt=0,5.
7. Завальнюк, І. Я. (2009). *Синтаксичні одиниці в мові української преси початку XXI ст.: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти* (К. Г. Городенська, Ed.). Вінниця: Нова Книга.
8. Колотілова, Н. А. (2007). *Риторика*. Київ: Центр учбової літератури. <https://subject.com.ua/pdf/275.pdf>.
9. Котенко, О. В., Кошарна, Н. В., Чепурна, М. В., Требик, О., & Бахов, І. С. (2023). Linguistic and Stylistic Features of English Public Speeches.

World

Journal of English Language, 13(4), 56–60.

<https://doi.org/10.5430/wjel.v13n4p56>.

10. Кусько, К. Я. (2001). Дискурс іноземномовної комунікації: концептуальні питання теорії і практики. *Наукові записки Академії наук вищої школи України*, (4), 97–114.
11. Лесин, В. М. (2016). Антитеза. In *BVE*. Retrieved October 18, 2023, from <https://vue.gov.ua/Антитеза>.
12. Максимчук, О. Л. (2010). Політичний дискурс: особливості та функції. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Мова і культура.*, 71–75. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/6987>.
13. Мацько, Л. І., & Мацько, О. М. (2006). *Риторика* (2nd ed.). Київ: Вища школа.
14. Осипова, Н. П., Воднік, В. Д., Клімова, Г. П., Васильєв, Г. Ю., Підкуркова, І. В., Сахань, А. М., & Сердюк, О. В. (2006). *Ораторське мистецтво* (Н. П. Осипова, Ed.; 2nd ed.). Харків: Одісей. <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Osipova-Oratorske-mistetstvo-2006.pdf>.
15. Пуленко, І. А., & Сазикіна, Т. П. (2020). Експресивні особливості синтаксичного паралелізму в публічних виступах політиків (на матеріалі англійської, французької та української мов). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 1 (45), 106–110. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v45/part_1/28.pdf.
16. Селіванова, О. О. (2010). Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К.
17. Селіванова О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К.
18. *Словник української мови: в 11 томах.* (1970). Київ: Наукова думка.
19. Стасюк, Т. В. (2010). Високі технології мовного впливу: лексико-граматичне кодування інформації та її семантична обробка. *Пороги*, (9), 289–290.
20. Томан, І. (1986). *Мистецтво говорити*. Київ: Політвидав України.

21. Торговець, Ю. І. (2017). Парентетичні елементи як засоби вираження суб'єктивної модальності (на матеріалі сучасного американського соціально-політичного есе). *Studia Philologica*, (8), 82–86.
22. Фадєєва, О., & Ануріна, О. (2015). Стилiстичний аспект перекладу англійських емфатичних конструкцій. *Теоретична і дидактична філологія*, (20), 401-412. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Tidf_2015_20_39
23. Широков, В. А. (2010). Словник української мови: в 20 томах: Vol. 8. Л - Мішурний (С. Я. Єрмоленко, Ed.; Н. Є. Лозова, О. І. Скопненко, І. В. Шевченко, Г. М. Ярун, Н. М. Заїка, В. В. Чумак, В. М. Білосніженко, В. О. Винник, & Л. О. Симоненко, Comps.). Київ: Наукова думка. <https://archive.org/details/8sum20/page/655/mode/2up?q=%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BC%D1%96%D1%8F>
24. Штерн І. Б. (1998) *Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики*. Київ: АртЕк.
25. Aristotle. (1909). *The Rhetoric of Aristotle*, a Translation by Sir R. C. Jebb; Ed. with an Introduction and with Supplementary Notes by J. E. Sandys. <https://archive.org/details/rhetorictranslat00arisuoft/page/n31/mode/2up>
26. Binkley, C. S. L. R. A. (2012b). *Rhetoric before and beyond the Greeks*. State University of New York Press. Binkley, C. S. L. R. A. (2012b). *Rhetoric before and beyond the Greeks*. State University of New York Press.
27. Bitzer, L. F., Black, E., & Wallace, K. R. (1971). *The Prospect of Rhetoric: Report of the National Developmental Project*, sponsored by Speech Communication Association.
28. Boster, F. J., & Mongeau, P. (1984). Fear-arousing persuasive messages. *Annals of the International Communication Association*, 8(1), 330-375.

https://www.researchgate.net/publication/229067992_Fear-arousing_persuasive_messages

29. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2015, October 7). *persuasion*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/science/persuasion-psychology>.

30. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. (n.d.). *persuasion*. <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/persuasion>.

31. Chaiken, S., & Eagly, A. H. (1976). Communication modality as a determinant of message persuasiveness and message comprehensibility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34(4), 605–614.

32. Cicero, M. T. (1776). *Cicero's brutus or history of famous orators; also his orator, or accomplished speaker*. Library of Alexandria.

33. Deaux, K., Wrightsman, L. S., & Dane, F. C. (1993). *Social psychology in the '90s*. Pacific Grove: Thomson Brooks/Cole.

34. Eagly, A. H., & Carli, L. L. (1981). Sex of researchers and sex-typed communications as determinants of sex differences in influenceability: A meta-analysis of social influence studies. *Psychological Bulletin*, 90(1), 1–20. https://www.academia.edu/6539047/Sex_of_researchers_and_sex_typed_communications_as_determinants_of_sex_differences_in_influenceability_A_meta_analysis_of_social_influence_studies

35. *Foreign Secretary speech at the United Nations Security Council*. (2023, July 17). GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretary-speech-at-the-united-nations-security-council>

36. Fox, M. V. (1983). Ancient Egyptian rhetoric. *Rhetorica*, 1(1), 9–22.

37. Harris, Z. S. (1952). Discourse Analysis. *Language*, 28(1), 1–30. <https://www.jstor.org/stable/409987>.

38. Hovland, C. I., Janis, I. L., & Kelley, H. H. (1953). *Communication and persuasion: psychological studies of opinion change*. <https://archive.org/details/communicationper0000unse/page/n5/mode/2up>

39. Hutto, D. (2002). Ancient Egyptian rhetoric in the old and middle kingdoms. *Rhetorica*, 20(3), 213-233. <https://doi.org/10.1525/rh.2002.20.3.213>.
40. Kraus, J. (2004) *Rétorika a řečová kultura*. Karolinum Press.
41. Lasswell. H. D. (1948) *The structure and function of communication in society*. Harper and Row.
42. Mosler, H. (2006). Better Be Convincing or Better Be Stylish? a Theory Based M2ulti-Agent Simulation to Explain Minority Influence in Groups Via Arguments or Via Peripheral Cues. *RePEc: Research Papers in Economics*. <https://www.jasss.org/9/3/4.html>.
43. Nascimento-Schulze, C. M. (2008). Science and society: to indicate, to motivate or to persuade? *Diogenes*, 55(1), 133–142.
44. Perloff, R. M. (2003). *The Dynamics of Persuasion: Communication and Attitudes in the 21st Century*, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
45. Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). *Communication and persuasion: central and peripheral routes to attitude change*, New York: Springer.
46. PM speech at the Ukraine recovery conference: 21 June 2023. (2023, June 21). GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-the-ukraine-recovery-conference-21-june-2023>.
47. Poulakos, J. (1983). Toward a sophistic definition of rhetoric. *Philosophy and Rhetoric*, 16(1). <http://redmonky.net/utpa/4324/poulakos.pdf>
48. Prime minister's speech in Poland on the Russian invasion of Ukraine: 1 March 2022. (2022, March 1). GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-in-poland-on-the-russian-invasion-of-ukraine-1-march-2022>.
49. Prus, R. (2008). Aristotle's "Rhetoric": A Pragmatist Analysis of Persuasive Interchange. *Qualitative Sociology Review*, 4(2), 24–62. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.4.2.02>
50. Quintilian. (2006). Institutes of oratory. L. Honeycutt, Ed., (J. S. Watson, Trans.). <http://kairos.technorhetoric.net/stasis/2017/honeycutt/quintilian>.

51. Sanchez-Mazas, M. (2008). Violence or Persuasion? Denial of Recognition and Opportunities for Action in Contemporary Societies. *Diogenes*. 55(1), 94–106. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0392192107087920>
52. The White House. (2023, February 21). *On-the-Record press call by national security advisor Jake Sullivan*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2023/02/21/on-the-record-press-call-by-national-security-advisor-jake-sullivan/>.
53. The White House. (2023, February 21). *Remarks by president Biden and president Andrzej Duda of Poland after bilateral meeting*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-and-president-andrzej-duda-of-poland-after-bilateral-meeting/>.
54. The White House. (2023, February 8). *Press gaggle by press Secretary Karine Jean-Pierre en route Madison, WI*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2023/02/08/press-gaggle-by-press-secretary-karine-jean-pierre-en-route-madison-wi/>.
55. The White House. (2023, October 20). *Remarks by president Biden on the United States' response to Hamas's terrorist attacks against Israel and Russia's ongoing brutal war against Ukraine*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/10/20/remarks-by-president-biden-on-the-united-states-response-to-hamass-terrorist-attacks-against-israel-and-russias-ongoing-brutal-war-against-ukraine/>.
56. The White House. (2023, October 4). *Remarks by president Biden on the administration's efforts to cancel student debt and support students and borrowers*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/10/04/remarks-by-president-biden-on-the-administrations-efforts-to-cancel-student-debt-and-support-students-and-borrowers>.
57. The White House. (2023, September 15). *Press briefing by press Secretary Karine Jean-Pierre and national security advisor Jake Sullivan*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press->

[briefings/2023/09/15/press-briefing-by-press-secretary-karine-jean-pierre-and-national-security-advisor-jake-sullivan-7/](#).

58. The White House. (2023, September 22). *Remarks by president Biden and president Volodymyr Zelenskyy of Ukraine after expanded bilateral meeting*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/09/21/remarks-by-president-biden-and-president-volodymyr-zelenskyy-of-ukraine-after-expanded-bilateral-meeting/>.

59. Vickers, B. (1988) *In defense of rhetoric*. Oxford University Press, USA. <https://archive.org/details/indefenceofrheto0000vick>

60. Wood, N., & Herbst, K. C. (2007). Political star power and political parties. *Journal of Political Marketing*, 6(2–3), 141–158. https://www.researchgate.net/publication/254373643_Political_Star_Power_and_Political_Parties

ДОДАТКИ

Додаток А

План-конспект уроку англійської мови у 11 класі

Тема уроку: Joe Biden's political speech and its persuasiveness caused by the use of different stylistic devices to influence the audience

Сфера спілкування: публічна.

Тематика ситуативного спілкування: Україна в світі.

Мета уроку (як намір вчителя):

- покращити розуміння стилістичних прийомів та технік переконання;
- поліпшувати спроможність дітей знаходити та оцінювати використані у політичних виступах стилістичні прийоми та техніки переконання;
- стимулювати формування розуміння важливості ідей свободи та суверенітету;
- підвищувати обачність учнів стосовно світових подій та політичних промов;
- поживлявати процес розвитку суспільно-політично дієвої особистості, почуття відповідальності, а також національної та громадянської приналежності до України;
- закріпити шанобливе, критичне та толерантне ставлення до союзних геополітичних та соціально-економічних партнерів України;
- сформувати схильність шукати функціональні причини використання політичного впливу у промовах з урахуванням контексту та сторонніх факторів;
- сприяти покращенню читацьких, аналітично-пошукових, комунікативних та мовленнєвих здібностей учнів;
- покращити розуміння риторичних прийомів впливу та переконання під час ведення політичної промови;

- допомогти дітям знайти практичну користь від використання стилістичних фігур під час публічного виступу;
- розширити уявлення учнів про дипломатичні відносини України зі США, а також про те, як формується ставлення до країни;
- уміти вести комунікацію англійською мовою на політичну тему.

Очікувані результати (на кінець уроку учні вміють):

- краще вирізняють, функціонально досліджувати та використовувати стилістичні фігури та техніки переконання;
- сприймають контекст та риторичну ситуацію з її змістовими та формотворчими компонентами;
- шукають та аналізують стилістичні прийоми, використані політиками під час ведення публічного виступу;
- розуміють важливість ідей свободи та суверенітету;
- звертають увагу на деталі політичних промов та контекст світових подій;
- відчують національну та громадянську приналежність до України, формуються як суспільно-політичні дієві особистості;
- критично ставляться, поважають та проявляють толерантність до міжнародної спільноти та союзників України;
- шукають функціональні причини використання політичного впливу у промовах з урахуванням контексту та сторонніх факторів;
- демонструють вищий рівень читацьких, аналітично-пошукових, комунікативних та мовленнєвих здібностей;
- використовують своє розуміння цінності стилістичних фігур у публічному виступі з практичною для себе користю;
- усвідомлюють поточний стан дипломатичних відносин України зі Сполученими Штатами, а також знають про те, чому до неї існує подібне ставлення;
- успішно ведуть комунікацію англійською мовою на політичну тему.

Мовний інвентар: ЛО: conquest, courage, liberty, sovereignty, aggressor, diplomatic effort, reclaiming, recovery; **граматика:** Present Tenses, Past Tenses, Future Tenses.

Тип уроку: урок формування навичок і вмінь

Обладнання уроку: ілюстрації, дошка або презентація PowerPoint, роздруківки або електронні копії промови Джо Байдена.

Схематичний план-конспект уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап – 5 хв.

1. Привітання – 1 хв.

2. Мовленнєва зарядка – 2 хв.

3. Оголошення теми та мети уроку – 2 хв.

II. Основна частина уроку – 35 хв.

1. Підготовка до аналізу політичного виступу Джо Байдена – 10 хв.

2. Аналітична діяльність – 12 хв.

3. Групова активність – 13 хв.

III. Заключний етап уроку – 5 хв.

1. Підсумки уроку – 2 хв.

2. Пояснення домашнього завдання – 3 хв.

Хід уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап

1. Привітання

T: Hello, everyone! How are you? I hope all of you are ready for today's lesson. Before we start the lesson, I want us to have a short warm-up activity.

2. Мовленнєва зарядка

T: Why do we need to be persuasive? What is persuasion to begin with?

Answers.

Struggling students may receive an explanation or heuristic help from the teacher.

T: Great! Now, I want you to answer the following question: Why do we need to understand the idea of how persuasive speeches in politics and international relations are made?

Answers. The teacher may help them to realize two main reasons: to understand manipulation and to increase the quality of a public speech.

3. Оголошення теми та мети уроку

T: Well said! Today we'll do many interesting things to increase our understanding of the concept of persuasiveness and to be able to differentiate the tools many politicians use to influence others. Doing that will allow us to see many hidden aspects of speeches and, thus, give us new ways to improve our public communication skills. So, our topic for the lesson is *Joe Biden's political speech and its persuasiveness caused by the use of different stylistic devices to influence the audience*. That means that we are to analyze one of his speeches and its key elements.

II Основна частина уроку

1. Підготовка до аналізу політичного виступу Джо Байдена

Firstly, the teacher displays key vocabulary from the speech on the board (conquest, courage, liberty, sovereignty, aggressor, diplomatic effort, reclaiming, recovery). Secondly, the teacher distributes copies of Joe Biden's speech to students.

T: First, I want you to look at the board and tell me whether these words are familiar to you or not. If so, would you like to explain them to me in your own words?

Answers. Teacher may help students.

T: You've got copies of the speech by Joe Biden. I want you to read the speech silently and underline every word or phrase that you find particularly emotionally charged or persuasive. Don't be afraid to make mistakes or to be uncertain, as we're just studying. I'd like to help you a little bit. If you remember the material from the

course of a different subject, any language has its own set of stylistic devices that you can use to enhance your speech. For example, you can use such devices as repetitions of words, metaphors, epithets, antitheses, and so on. Now, I hope that you're ready to start. Anyone with a question may raise their hand, and I'll come to help you. Be fast: you have 10 minutes to read and underline it. You're allowed to discuss your choices with others, but you are prohibited from standing, walking, or speaking loudly. Ready? Start!

Students read the text and underline any words and phrases they think are relevant to the task.

2. Аналітична діяльність

T: Now, turn the paper over. There are five questions that you have to answer:

1. What stylistic devices were used in the speech? (e.g., repetition, parallelism, metaphors, emotional language)
2. What persuasive techniques were employed to convey the message? (e.g., emotional appeal, credibility, urgency)
3. How does the speech make use of pathos (emotion), logos (logic), and ethos (credibility) to persuade the audience?
4. What is the central message or theme of the speech?
5. How does the speech build a connection between the audience and the speaker?

T: Could someone read the first one aloud, so that we can analyze these questions collectively?

A particular student is chosen to read each particular question, while others are to discuss and answer it. The teacher's role is mediatory and supportive.

3. Групова активність

T: Okay, well done, pupils! Now, divide yourselves into small groups so that I can give you a specific aspect of the speech to analyze and, consequently, present your result to the class.

Group 1: Analyze the use of repetition and parallelism in the speech.

Group 2: Focus on emotional language and metaphors used in the speech.

Group 3: Examine how the speech establishes the credibility of the speaker.

Group 4: Discuss the appeal to logic and reason in the speech.

T: Each group should present their results to the class and explain how the chosen aspect contributes to the persuasive impact of the speech. You have 3 minutes to prepare yourselves and 1-2 minutes for one group to answer.

Students prepare and deliver their thoughts in the form of a short speech. The teacher may comment on them if necessary. It's great to allow others to provide additional information if they have something to share.

III Заключний етап уроку

1. Підсумки уроку

T: We did a great job during our lesson! Well done, everyone! Could someone tell me something they know about the goals of political communication?

Answers.

T: Splendid! What role of persuasive techniques in political speeches can you distinguish?

Answers.

T: Alright, nice answers! What's the importance of speeches in international relations?

Answers.

T: Thank you, everyone! You did a great job. It's more than enough for today. Let's wrap it up!

2. Пояснення домашнього завдання

T: Now, I want you to listen carefully, as this is going to be your homework task. You need to analyze another speech by Rishi Sunak. To do that, you'll have to read its script via the link I'll give you after the lesson. After doing that, you need to do the following:

1) Think of the possible effect that this politician wants to have on his audience and explain his use of logos, pathos, and ethos during that;

2) Find stylistic devices and be ready to explain their function in the speech;

3) Create a brief political speech (4-6 minutes) with different stylistic devices and a clear goal that you want to achieve through communication with the audience.

You can choose the following topics to speak about:

1. A speech that expresses the fact that Ukraine needs more advanced weapons
2. A grateful speech to Ukrainian supporters throughout the world
3. A political message about the importance of unity between all pro-Ukrainian countries
4. A political speech that debunks Russian propaganda about Ukraine and its population.

T: That's all for today. Stay safe and happy! Goodbye!

План-конспект уроку англійської мови у 11 класі

Тема уроку: Rishi Sunak's political speech and its persuasiveness caused by the use of different stylistic devices to influence the audience

Сфера спілкування: публічна.

Тематика ситуативного спілкування: Україна в світі.

Мета уроку (як намір учителя):

- розуміти та розпізнавати стилістичні прийоми та техніки переконання, використані в політичних виступах;
- аналізувати ефект стилістичних прийомів та технік переконання на предмет досягнення конкретних цілей комунікацій та впливу на аудиторію;
- вміти створювати та декларувати власну політичну промову з використанням технік персуазивності та стилістичних прийомів, а також оцінювати чужу;
- покращити мовленнєві, аналітичні, пізнавальні та комунікативні компетентності з теми;
- прищеплювати толерантність та повагу до союзників;
- поглибити любов до України, усвідомлення її важливості та відчуття національної ідентичності;

Очікувані результати (на кінець уроку учні вміють):

- розуміють та розпізнають стилістичні прийоми та техніки переконання, що використовуються у політичних виступах;
- аналізують наслідки використання стилістичних прийомів та технік персуазивності на конкретні комунікативні цілі оратора та наявного впливу на аудиторію;
- уміють готувати, декларувати та оцінювати політичні промови за успішністю використання технік персуазивності та стилістичних прийомів;
- демонструють кращі мовленнєві, аналітичні, пізнавальні та комунікативні компетентності з теми;

- проявляють толерантність та повагу до союзників;
- глибше люблять Україну, усвідомлюють її важливість, а також відчують власну національну ідентичність,

Мовний інвентар (ЛО): recovery, investment, breadbasket, exporting, iron ore, steel, energy, renewables, hydrogen, electric vehicles

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь та навичок.

Обладнання: дошка або презентація PowerPoint, роздруківки або електронні копії промови Джо Байдена.

Схематичний план-конспект уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап – 5 хв.

1. Привітання – 1 хв.

2. Мовленнєва зарядка – 2 хв.

3. Оголошення теми та мети уроку – 2 хв.

II. Основна частина уроку – 35 хв.

1. Перевірка домашнього завдання – 8 хв.

2. Презентація підготовлених політичних промов – 27 хв.

III. Заключний етап уроку – 5 хв.

1. Підсумки уроку – 2 хв.

2. Пояснення домашнього завдання – 3 хв.

Хід уроку

I. Організаційно-мотиваційний етап

1. Привітання

T: Good morning, everyone! Is everything good? Are you prepared for our lesson? Before starting, let's warm up!

2. Мовленнєва зарядка

The following words are written on the board: recovery, investment, breadbasket, exporting, iron ore, steel, energy, renewables, hydrogen, and electric vehicles.

T: Look at the board to see our special vocabulary for today. Who wants to explain the first words?

Answers continue until the warm-up is finished. The teacher uses that time to give them sheets with Rishi Sunak's speech.

Struggling students may receive help from the teacher.

T: Well done! Let's proceed!

3. Оголошення теми та мети уроку

T: Today we'll continue our study of political persuasion, and you're going to show me what you've prepared for our lesson. After that, we'll have a small discussion that will summarize what we've learned during these two lessons. You'll definitely improve your skills of public speaking and become more efficient at analyzing others' means of being persuasive. So, our theme is Rishi Sunak's political speech and its persuasiveness caused by the use of different stylistic devices to influence the audience.

II Основна частина уроку

1. Перевірка домашнього завдання

T: Alright, pupils! You've already read this speech and analyzed the previous one, so it won't be a problem for you. Answer the following questions:

1) What possible effect does Rishi Sunak want to have on his audience? How does he use his knowledge of logos, pathos, and ethos?

2) What stylistic devices are used in the text? What are their functions?

Students answer these questions.

2. Презентація підготовлених політичних промов

T: Great job, everyone! Now, I want us to do the following thing: let's do some public communication training sessions. You've prepared your speeches at home, right? Our next course of action is the following:

1) One person has to deliver their own speech;

2) Others have to be divided into three groups. Each one has to pay attention to the use of stylistic devices, but you'll also receive a unique task:

Group A: thinks of main goals, context, and means to achieve those expressed by the speaker;

Group B: prepares a brief review of ethos, logos, and pathos used by the speaker;

Group C: notes and analyzes the effectiveness of stylistic devices in the speech.

T: Your answers should be as concise as possible. After each speech students have to switch teams in the following manner: members of group A become members of group B, and so on. Is everything clear?

Four speakers communicate with the audience. Each group analyzes four speakers according to their attached instructions. The teacher may help them and give their own feedback.

Additional questions:

1) What common persuasive techniques do these speeches share? How do they differ in terms of style and effectiveness?

2) What can you tell me about the power of persuasive techniques in political speeches? Why is it important to tailor our speech to the intended audience and purpose?

III Заключний етап уроку

1. Підсумки уроку

T: Well done! So, now we know the importance of understanding stylistic devices and persuasive techniques in political communication. I believe that it's absolutely important to have these skills we've got, and it's necessary for you to apply them in your daily life in order not to be manipulated by politicians. Moreover, if some of you have plans to become politicians or public speakers, you may use them to increase the effectiveness of your speech. Let's summarize our lesson. What do we know about logos, ethos and pathos?

Answers.

T: Good! And who can tell me the most common stylistic devices?

Answers.

T: Thank you! What purpose can stylistic devices serve in your speeches?

Answers.

T: Well done, everyone! We'll stop here.

2. Пояснення домашнього завдання

T: Let me explain your homework. There are five group projects that you can be a part of. All of them should prepare something for the next lesson. You need to choose one from the following:

1) Make a PowerPoint presentation about persuasive techniques used by politicians that you find the most interesting. You can choose any English public speech that you like;

2) Search for three speeches on the election in English to fact-check them by identifying any false or misleading information mentioned by speakers. Then, make a PowerPoint presentation;

3) Read a transcript of Martin Luther King Jr.'s "I Have a Dream" speech for analysis. Examine the historical context, the persuasive techniques employed, and the long-term impact of the speech. Use the PowerPoint program to present your results;

4) Two students have to prepare a brief persuasive speech in favor of one side of the argument on the following topic: Do we need to have the death penalty? Use persuasive techniques that we've discussed in class to support your position;

5) Choose two different speeches delivered by different politicians. Compare and contrast the persuasive techniques used in each speech. Discuss the similarities and differences in style, tone, and effectiveness.

T: Is everything clear? If so, I'd like to end our lesson. Have a good day!